

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.9.2025
COM(2025) 594 final

2025/0594 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“
täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja kooolitusprogramm aastateks
2028–2032, tagatakse ühenduse panus ITERi projekti ning tunnistatakse kehtetuks
määrus (Euratom) 2025/1304**

{SWD(2025) 594 final} - {SWD(2025) 595 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Põhjused ja eesmärgid

Käesolev ettepanek luua Euratomi teadus- ja koolitusprogramm (2028–2032) (edaspidi „programm“) on üks vahend komisjoni ettepanekus ELi järgmise pikaajalise eelarve (2028–2034) kohta¹ esitatud poliitiliste eesmärkide saavutamiseks ning selles võetakse arvesse president von der Leyeni teise ametiaja suunistes² kirjeldatud poliitilisi prioriteete 2024.–2029. aastaks. Programm on ELi rahastatav valdkondlik teadus- ja koolitusprogramm, mida rakendatakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepinguga (edaspidi „Euratom asutamisleping“)³ hõlmatud teadus- ja tehnikavaldkondades.

Käesoleva ettepanekuga soovitakse toetada ELi konkurentsivõimet kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi⁴ ja raamprogrammi „Euroopa horisont“ (2028–2034) (edaspidi programm „Euroopa horisont“)⁵ eesmärkidega, tehes selleks ning jõuka, vastupanuvõimelise ja kestliku ELi nimel ohutu ja uuendusliku tuumatehnoloogia teadusuuringuid. Programm täiendab sellega seoses programmi „Euroopa horisont“ tegevust programmi „Moonshot Fusion“ väljatöötamisel, mille eesmärk on ületada ELi võrgus tuumasünteesienergia kasutuselevõtmist takistavad teaduslikud, insenertehnilised ja tehnoloogilised probleemid. Tuumasünteesienergia valdkonnas edusammude tegemiseks on vaja tiiptasemel taristut. Selleks nähakse programmiga jätkuvalt ette Euratomi panus ITERi projekti. Euratomi programmiga jätkatakse kõigi tuumatehnoloogia kasutusvalade puhul kriitilise tähtsusega meetmete võtmist, et vähendada ioniseeriva kiirgusega seotud riske ning kaitsta seeläbi inimesi ja keskkonda.

Programmi meetmeid rakendatakse tihedas koostöös Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmiga „Euroopa horisont“ ning võetakse samal ajal arvesse ITERi projekti eripära. Kasutades nendes programmides osalemise eeskirju ja programmide vahendeid, toetatakse programmiga lihtsust ja paindlikkust ning võimaldatakse kiiremaid ja strateegilisemaid ELi kulutusi, sest taotlejatele ja sidusrühmadele pakutakse selgemaid eeskirju ja läbipaistvamaid menetlusi. Tuumauuringute panust ELi elatustaseme tõstmisesse ja liidu⁶ eesmärkide

---

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi dünaamiline eelarve tuleviku prioriteetide elluviimiseks – Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034“ (COM(2025) 570, 16.7.2025) ning „Ettepanek: nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034“ (COM(2025) 571, 16.7.2025).

² „Euroopa valik. Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjoni koosseisule 2024–2029“, Ursula von der Leyen, Euroopa Komisjoni presidendi kandidaat (18.7.2024) <https://dorie.ec.europa.eu/en/details/-/card/8005305>.

³ Viited Euratomi asutamislepingule on viited selle konsolideeritud versioonile: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02016A/TXT-20240901>.

⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond, sealhulgas kaitseuuringute ja innovatsiooni eriprogramm, tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/697, (EL) 2021/783, tunnistatakse kehtetuks määruste (EL) 2021/696 ja (EL) 2023/588 teatavad sätted ja muudetakse määrust (EL) [EDIP] (COM(2025) 555 final, 16.7.2025).

⁵ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ aastateks 2028–2034 ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/695 (COM(2025) 543, 16.7.2025).

⁶ Käesolevas seletuskirjas tuleks mõistet „liit“ läbivalt käsitada viitena ELile ja Euroopa Aatomienergiaühendusele (Euratom) kas koos või eraldi, olenevalt kontekstist. Vt ka kavandatava määruse artikkel 2.

saavutamise tuleks tunnustada ja toetada koostoime ja kombineeritud rahastamise kaudu Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmiga „Euroopa horisont“.

EL peab praegu tegelema mitme probleemiga, sealhulgas tuleb tagada strateegiline autonoomia ning kindlustada taskukohane ja vähese süsinikuheitega energiavarustus, mis on kasulik nii õhukvaliteedile kui ka konkurentsivõime ja tehnoloogilise juhtpositsiooni säilitamiseks suureneva geopoliitilise ebastabiilsuse tingimustes. ELi energiasüsteemi süsinikuheite vähendamiseks 2040. aastaks on vajalikud kõik süsinikuheitevabad ja vähese süsinikuheitega energialahendused, sealhulgas tuumaenergia⁷. Hiljutine areng tuumauuringute valdkonnas näitab, et liikmesriigid on aina rohkem huvitatud tuumaenergia lisamisest oma energiaallikate jaotusesse, tuumasünteesienergia arendamisest ja ioniseeriva kiirguse kasutamisest. Selleks on vaja teha tuumatehnoloogia valdkonnas rohkem teadusuuringuid ja samal ajal aidata järgida rangeimaid ohutus-, julgeoleku-, kaitse-, energiavarustuskindluse ja kiirguskaitse norme. Nende tulemuste saavutamisele neis valdkondades võivad märkimisväärselt kaasa aidata avaliku ja erasektori teadusuuringud liikmesriikides ning Euratomi ülesanne on täiendada riikide jõupingutusi ühenduse⁸ poolt toetava teadus- ja koolitusprogrammi elluviimisega.

Programmi eesmärk on säilitada Euroopa üleilmne juhtpositsioon tuumasünteesi valdkonnas, kiirendades üleminekut tuumasünteesienergia kasulikkuse saavutamisele selle täielikule turustamisele. Programm kasutab ITERi projekti raames ehitatavate seadmete, tehtavate teadusuuringute ja liikmesriikide antava panuse tulemusi, et kõrvaldada sihtuuringute ja -innovatsiooni abil suured puudujäägid tehnoloogias. Nii luuakse konkurentsivõimeline tööstusökosüsteem, kaasatakse ELi erasektor ja keskendutakse kvalifitseeritud tööjõu arendamisele. Programmiga soovitakse ka saavutada suurem kooskõla teiste Euratomi ja liidu programmidega, et levitada ELi teadusuuringute edukaid tulemusi ja viia need uuringud kooskõlla ELi välispoliitika meetmetega.

Tuumasünteesienergia arendamises on tähtis ITERi Euroopa osa rahastamine, mida tehakse eelkõige nõukogu otsusega 2007/198/Euratom⁹ loodud ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (Fusion for Energy) kaudu. Jätkuvalt on prioriteet viia ITERi projekt lõpule kooskõlas projektikirjeldusega ja samal ajal tagada, et ITERi käigus saadud tehnilised ja teaduslikud teadmised toovad liidule kasu.

Programmi viiakse ellu Teadusuuringute Ühiskeskuse (edaspidi „JRC“) hallatavate otsemeetmetega ja kaudsete meetmetega, peamiselt teadusuuringuteks antavate toetuste ning Euratomi ITERi projekti jaoks antava panuse kaudu. Säilib programmi keskne ülesanne parandada tuumaohutust ja täiustada tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid. Meetmetega toetatakse vahendite, meetodite ja suuniste väljatöötamist, et jätkata olemasolevate, sealhulgas pikaajaliselt tegutsevate ja uute ELi ehitusprojektide raames loodud tuumarajatiste ohutuse suurendamist ning ühtlasi tagada varustuskindlus tuumaenergia väärtusahelas ja suurendada ELi energiaalast vastupanuvõimet.

Ebastabiilse geopoliitilise olukorra taustal toob tuumalõhustumistehnoloogia areng maailmas esile programmi tähtsa rolli kogu maailmas ja Euroopas tuumarelvade leviku tõkestamise tugevdamisel. Tuumasünteesienergeetika kaitsemeetmeid tõhustatakse meetmetega, mille raames töötatakse välja uuenduslikke mõõtmis-, piiramis-, järelevalve- ja kontrollivahendeid,

⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkuleppe elluviimine I“ (COM(2025) 378, 2.7.2025).

⁸ Vt ka allmärkus 6.

⁹ 2007/198/Euratom: nõukogu 27. märtsi 2007. aasta otsus, millega luuakse ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte ning antakse sellele eelised (ELT L 90, 30.3.2007, lk 58), ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2007/198/oj>.

koolitatakse tuumajulgeoleku inspektoreid ja tehakse rahvusvahelist koostööd Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga. Tuumarelvade leviku tõkestamise uuringutes keskendutakse ka strateegilisele kaubanduskontrollile ning toetatakse tuumajulgeolekut ja tuumaalast kohtuekspertiisi, et tugevdada ELi ja liikmesriikide reageerimist ebaseaduslikule radioaktiivse materjaliga kauplemisele ja sellise materjali kuritegelikule kasutamisele.

Lisaks tugevdatakse programmiga kindlate valdkondade meetmeid, et lahendada mitu liitu kimbutavat probleemi. See hõlmab tuumatehnoloogia valdkonna innovatsiooni edendamist (uuenduslikud tootedisainilahendused, kütused, materjalid jms), millega samaaegselt tuleb tagada kõrgtehnoloogiliste süsteemide arendamise ja kasutamise ohutus. ELi tuumauuringud tuginevad modelleerimisvahenditele, nagu JRCs kohapeal olemasolev modelleerimisvõimekus, et teadus- ja katseandmete abil täiendada arusaamist energiasüsteemide ja nende komponentide toimimisest.

Programmi meetmetega jätkatakse teadusuuringuid radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutu käitlemise lahenduste väljatöötamise kohta. Teadusuuringud toetavad keskmise ja kõrgradioaktiivsusega jäätmete sügaval maa all ladustamise kohta selliste ohutusnõuete ja kaitsemeetmete suhtes kohaldatava lähenemisviisi väljatöötamist, millega tagatakse sügaval maa all asuvate rajatiste käitamine ja järelevalve. Samuti keskendutakse radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemise lahenduste leidmisele ning teadmushalduse ja parimate tavade jagamise teel aidatakse liikmesriikidel koostada pikaajalise vaheladustamise ja lõppladustamise riiklikke strateegiaid.

Programmiga jätkatakse Euroopa kodanike tervise edendamist nukleaarmeditsiini ja kiirguskaitse abil. Teadusuuringud aitavad vähendada kiirgusohtu inimestele ja keskkonnale, sest nende abil arendatakse teadmisi ja vahendeid ning tugevdatakse hädaolukorraks valmisolekut ja reageerimist kiirguslikele avariiolekordadele. Programmis uuritakse ioniseeriva kiirguse (näiteks meditsiiniliste radionukliidide) rakendamise uuenduslikke võimalusi, et arendada meditsiini ning optimeerida vähi- ja muude haiguste ravi. Ühtlasi võib toetada energeetikas kasutatava ja muuks kui energiatootmiseks mõeldud ioniseeriva kiirguse rakenduste arendamist teistes valdkondades, nagu kosmos,¹⁰ tööstus, keskkonnaseire ja ringmajandus.

Tuumavaldkonnas kvalifitseeritud tööjõu ja eksperditeadmiste alalhoidmiseks on vaja tuumaalaseid oskusi, sellekohast pädevust ja juurdepääsu teadustaristule. Haridus-, koolitus- ja teadmusleviku tegevust rahastatakse koostöös programmiga „Euroopa horisont“, et aidata säilitada strateegilisi tuumaalaseid oskusi, suurendada kõigis liikmesriikides suutlikkust ja edendada ELi eksperditeadmisi. Meetmetega toetatakse ka teadlaste liikuvust. Toetatakse Euroopa tuumauuringute taristuid, sealhulgas JRC hallatavaid taristuid kui teadusuuringute otsustava tähtsusega vahendit, et need oleksid jätkuvalt eesmärgipärased ja avatud juurdepääsu kava kaudu liidule kättesaadavad. See võimaldab säilitada tuumauuringute põhivaldkondades sõltumatu tegutsemisvõime.

Ülemaailmne konkurentsivõime ei teki üksnes liidusisese teadmusbaasi toetamisel. Tegevus tuleks viia vastavusse välispoliitikaga. Poliitilisel tasandil saab EL oma tuumaohutuslaseid teadmisi ja programme paremini ära kasutada, täiustades Euratomi programmide ja liidu programmide vahelisi seoseid. Seepärast püüab programm lisaks programmile „Euroopa horisont“ saavutada koostöö ka Euratomi tuumaohutuslase koostöö ja dekommissioneerimise rahastamisvahendiga (INSC-D).

¹⁰ Tuumateadust rakendatakse kosmose valdkonnas peamiselt kosmoseuuringutes, milles on kasu tuumaenergiaalastest uuringutest. Samuti on vaja uurida kosmose valdkonna riistvara (nt elektroonika) kaitsmist ioniseeriva kiirguse eest.

Komisjon alustas ettepaneku ettevalmistamist, konsulteerides Euratomi teadus- ja tehnikakomiteega, nagu on nõutud õiguslikus aluses¹¹. Euratomi teadus- ja tehnikakomitee esitas arvamuse,¹² mida komisjon käesoleva ettepaneku koostamisel arvesse võttis.

Kuna Euratomi asutamislepingu artikli 7 kohaselt on programmide kestus piiratud viiele aastale, teeb komisjon ettepaneku maksimaalse lubatud kestusega programmi kohta. Kuna see on lühem kui mitmeaastase finantsraamistiku seitsmeaastane kestus, kavatses komisjon oma varem kasutatud toimimisviisi järgides täita tuumauuringutele eraldatud ülejäänud eelarve järgmise mitmeaastase finantsraamistiku (2028–2034) viimasel kahel aastal, esitades tõenäoliselt 2032. aasta alguses ettepaneku pikendada programmi veel kaheks aastaks (2033–2034). Jaotus 5:2 on alles jätetud, et eeldatavasti esimese programmi neljanda aasta lõpuks vastu võetava rakendamisaruande järeldusi saaks kasutada pikenduse ja selle tööprogrammi ettevalmistamisel.

Ettepanekus sätestatakse üld- ja erieesmärgid, esialgne rahastamispakett ja toetusvahendid.

- **Kooskõla kehtivate õigusnormidega**

Programm on kooskõlas ELi kehtivate poliitikanormidega ning liidu lihtsama, sihipärasema ja mõjukama eelarvega. Programmi raames tehakse koos Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmiga „Euroopa horisont“ tööd selle nimel, et tugevdada konkurentsivõime ja vastupanuvõimet, kestlikkust ning tehnoloogilist juhtpositsiooni. See on kooskõlas nende programmide eesmärkidega, millega sellel on ühised määratlused, osalemis- ja levitamiseeskirjad ning vahendid, sealhulgas Euroopa partnerlused¹³. See lähenemisviis lihtsustab oluliselt rakendamist: vähem bürokraatiat ja aruandlust, suurem usaldus, parem jõustamine ja kiirem lubade andmine. Samal ajal tagab programmi kavandatud ülesehitus rahastamisprioriteetide prognoositavuse ja järjepidevuse vajaliku kiiruse ja paindlikkusega, et võimaldada liidul reageerida tekkivatele või ettenägematutele prioriteetidele. Koostoimet käsitlevate sätetega tagatakse ka see, et programmi täiendavad üksteist.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Programmiga järgitakse liidu kliima- ja keskkonnanorme ja -poliitikat, sealhulgas eeskirju põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohta, mis on sätestatud tulemusraamistiku määruse ettepanekus¹⁴.

Programmiga toetatakse teadusuuringuid tuumaohutuse valdkonnas ja nullnetotööstuse määru¹⁵ nimetatud strateegilisi valdkondi ning Euroopa väikeste moodulreaktorite tööstusliidu ohutuse ja kaitsemeetmete alaseid algatusi.

Tuumajulgeolekualaste teadusuuringute toetamise kaudu aitab programm rakendada Euratomi asutamislepingu 7. peatükki tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete kohta ning ELi julgeoleku

---

¹¹ Vt ka 3. jao punkt „Väliseksperdid“.

¹² Tuumaaenergiaalane teadus- ja koolitustegevus mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034 (FP10) (STC-2024-36 FINAL, 25.4.2025).

¹³ Vt käesoleva ettepaneku artiklid 9, 7 ja artikli 6 lõige 3 ning määruse COM(2025) 543 (final) artikkel 11.

¹⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja tulemuslikkuse raamistik ning muud liidu programmide ja tegevuste horisontaalsed normid (COM(2025) 545 final, 16.7.2025).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>).

tegevuskava ja strateegiaid. See toetab tuumaseadmete ohutust,¹⁶ kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutut käitlemist¹⁷ ning kiirguskaitset¹⁸ käsitlevate Euratomi direktiivide rakendamist. Samuti toetab see kahesuguse kasutusega kaupadega kauplemise ja kaubanduse kontrolli käsitlevate ELi õigusaktide rakendamist¹⁹. See aitab ühinevatel riikidel, kandidaatriikidel ja potentsiaalsetel kandidaatriikidel viia oma õigusaktid vastavusse nende valdkondade ELi *acquis*'ga.

Programmiga jätkatakse ka tuumaohutusala koostöö partnerluse ja dekomissioneerimise rahastamisvahendi²⁰ ning instrumendi „Globaalne Euroopa“ tuuma- ja radioloogiaaspektide rakendamise toetamist²¹.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Euratomi asutamislepingus on sätestatud, et komisjon vastutab tuumaalase uurimistöö edendamise ja hõlbustamise eest liikmesriikides ning selle täiendamise eest, viies ellu ühenduse teadus- ja koolitusprogrammi (artikkel 4). Kõnealuse programmi peab nõukogu komisjoni ettepanekul ühehäälselt vastu võtma (artikkel 7).

Asutamislepingu kohaselt Euroopa Parlamendiga ei konsulteerita, kuid varasemalt on nõukogu eesistujariik kutsunud parlamenti üles esitama märkusi Euratomi programmide loomist käsitlevate määruse ettepanekute kohta. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed teavitatakse vastavalt õiguslikule alusele (artikkel 7).

Sidususe ja ühtlustatud lähenemisviisi tagamiseks nähakse programmi rahastamispaketiga ette Euratomi panus ITERi projekti, mille õiguslik alus on Euratomi asutamisleping, eelkõige selle artikkel 101 ITERi lepingu ja laiema lähenemisviisi lepingu kohta ning artiklid 45–51 ühisettevõtte Fusion for Energy kohta.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Programm aitab liikmesriikidel, olenemata nende riiklikest energiaallikate jaotuse valikutest, kasutada tuumatehnoloogiat ohutult, teha koostööd tuumateaduse pakutavate võimaluste arendamiseks ning vähendada ioniseeriva kiirguse eri rakendustega seotud riske.

Programm pakub huvi kõigile ELi riikidele, kuna nad kõik kasutavad radioisotoope muul kui energiatootmise eesmärgil (nt meditsiinis ja tööstuses) ning nad kõik saavad kasu tuumaohutuse, -julgeoleku ja kaitsemeetmete rangeimate normide tagamisest.

¹⁶ Nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/71/oj>).

¹⁷ Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/70/oj>).

¹⁸ Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/59/oj>).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks (uuesti sõnastatud) (ELT L 206, 11.6.2021, lk 1–461, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj>).

²⁰ [Viide tuumaohutusala koostöö partnerluse ja dekomissioneerimise rahastamisvahendile].

²¹ [Viide instrumendile „Globaalne Euroopa“].

Kõigi ELi liikmesriikide huvides on ka tuumasünteesienergia arendamine, mis nõuab ulatuslikke teadusuuringuid. Tuumasünteesienergia edukas kasutuselevõtt võib aidata saavutada süsinikuheite vähendamise eesmärke, sest sellega suurendatakse strateegilist autonoomiat üleilmses võidujooksus uute energiaallikate pärast, luuakse Euroopas tugevaid uusi väärtusahelaid ning arendatakse kriitilise tähtsusega oskusi ja suutlikkust.

Kuigi tuumajulgeolek jääb riikide vastutusalasse, aitavad programmi otsemeetmed tegeleda teatavate ELi julgeolekuga seotud probleemide ja nende üleilmse mõõtmega, sest nende meetmetega suurendatakse ELi ja riigi tasandil suutlikkust järgmistes valdkondades pakutava teadus- ja arendustegevuse, tehnilise toe ning erikoolituse abil: keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumajulgeolekuriskide leevendamine, ebaseadusliku kaubanduse vastane võitlus, tuuma- ja radioaktiivse materjali kasutamine ning regulatiivse kontrolli alt välja jäävate materjalide kohtuekspertiis. Kaitsemeetmed kuuluvad Euratomi ainupädevusse ning pidev tehniline tugi ja teadus- ja arendustegevus selles valdkonnas otsemeetmete kaudu on Euratomi kaitsemeetmete süsteemi tõhususe ja tulemuslikkuse säilitamiseks äärmiselt olulised.

- **Proportsionaalsus**

Programmiga toetatakse teadlasi ja koordineeritakse liikmesriikide teadusuuringuid, et vältida tegevuse dubleerimist, säilitada kriitiline mass olulistes valdkondades ja tagada, et avaliku sektori vahendeid kasutatakse parimal viisil. Need meetmed võivad viia täiendavate riiklike ja erainvesteeringuteni teadusuuringutesse ja innovatsiooni. Neid on vaja ka poliitikakujundamise toetamiseks ning ELi poliitikavaldkondades seatud eesmärkide saavutamiseks. Kavandatavad meetmed ei lähe kaugemale sellest, mida on liidu eesmärkide saavutamiseks vaja.

- **Vahendi valik**

Vastavalt Euratomi asutamislepingule rakendatakse programmi nõukogu määrusega. Sellega kehtestatakse toetusesaajate õigused ja kohustused, mis on tervikuna siduvad ja vahetult kohaldatavad kõigis ELi liikmesriikides ja programmiga liitunud riikides. See on kooskõlas ka teiste ELi kuluprogrammide ülesehitusega.

3. TAGASIVAATELISE HINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide tagasivaateline hindamine või toimivuse kontroll**

Käesolevas ettepanekus tuginetakse 2021.–2025. aasta Euratomi programmi vahehindamisele,²² milles järeldati, et programmi raames nelja aasta jooksul rahastatud meetmed aitasid liikmesriikidel teha koostööd tuumatehnoloogia arendamisel, olenemata sellest, kas nad soovivad tuumaenergiat toota või tarbida. See võimaldab liikmesriikidel ära kasutada selle tehnoloogia pakutavaid võimalusi kõigi huvides, samal ajal vähendades ioniseeriva kiirgusega seotud ohte.

Euratomi meetmed annavad tulemusi ning loovad toetava raamistiku eksperditeadmiste ja oskuste arendamiseks, jagamiseks ja säilitamiseks tuumaohutuse, kaitsemeetmete ja julgeoleku, strateegilise kaubanduskontrolli, radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemise ja kiirguskaitse valdkonnas. Samuti toovad need ELi lähemale tuumasünteesienergia kasutuselevõtule. Sellised teadmised on olulised nende liikmesriikide jaoks, kes soovivad

---

²² Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogrammi aastateks 2021–2025 vahehindamine“ (COM(2025) 61, 28.2.2025).

kasutada tuumaenergiat osana oma energiaallikate jaotusest (olenemata sellest, kas tehnoloogia on riigisisene või imporditud), ning neile, kes vajavad kindlustunnet, et naaberriikides asuvad tuumaelektrijaamad vastavad rangeimatele ohutusnormidele. Ka üldsus saab kasu Euratomi rahastatavatest teadusuuringutest, mis käsitlevad ioniseeriva kiirguse rakendusi, mis on mõeldud muuks kui energiatootmiseks, eelkõige meditsiinivaldkonnas.

Nõukogu 2021. aasta otsus vähendada programmi eelarvet 20 % võrra piiras tiiptasemel teadusuuringute ettepanekute rahastamise võimalusi. Samuti piiras see JRC jõupingutuseks vajalikku paindlikkust ja suutlikkust esilekerkivate probleemide lahendamisel ajal, mil huvi tuumatehnoloogia vastu oli taastumas.

Hindamise põhjal tehti mõned olulised järeldused. Esiteks käsitleti programmi raames uusi probleeme, nagu alternatiivkütuse väljatöötamine mõnes liikmesriigis kasutusel olevate Venemaal projekteeritud reaktorite tarbeks, suurem strateegiline autonoomia tuumamaterjalide ja -andmete vallas ning Ukraina teadlaste toetamine. Ioniseeriva kiirguse uuenduslike rakenduste taotlusvooru tulemused näitasid suurt huvi meditsiini, ringmajanduse, kosmoseuuringute ja keskkonnaseire valdkonnas, mida võiks edasi arendada koostöös programmiga „Euroopa horisont“. Need uued meetmed meelitasid ligi ka uustulnukaid. 2021.–2027. aasta programmide piiratud eelarve koos vajadusega keskenduda programmides jätkuvalt tuumaohutuse, radioaktiivsete jäätmete ja kiirguskaitsega seotud põhimeetmetele tähendas aga seda, et nende uute meetmete jätkuva rahastamise võimalused aastatel 2021–2027 olid väga piiratud.

Kui 2021.–2027. aasta programmide rahastamise ulatus ja tase säilitatakse, ei piisa sellest, et võimaldada ELil jõuda järele rahvusvahelistele konkurentidele ja tegeleda väikeste moodulreaktorite, täiustatud kütuste ja kütusetsüklite arendamise põhiküsimustega ning oluliselt suurendada tuumaoskusi ELis.

Euratomi kaasrahastatavad partnerlused on teadusringkondade, sidusrühmade ja liikmesriikide pikaajaliste jõupingutuste tulemus, et edendada ühist teadusuuringute kava ja käsitleda peamisi probleeme kõigis asjaomastes valdkondades. Kuigi teaduses on juba tehtud edusamme, püüab komisjon veelgi parandada partnerluste korraldust ja toimimist, et tagada programmist rahastatavate teadusuuringute jätkuv asjakohasus ja lahendused kõige pakilisematele probleemidele. Komisjon pöörab erilist tähelepanu partnerlustele, et võtta süstemaatiliselt arvesse paljude sidusrühmade ja liikmesriikide pikaajalisi perspektiive.

Euratomi rahastatud tuumasünteesiuuringud on viimastel aastatel andnud olulisi tulemusi ning esimeseks termotuumaelektrijaama laadi algatuseks nimetatud ITERi projekt teeb pärast viivitusi ja ülekulusid nüüd märkimisväärsed edusamme. Neid jõupingutusi tuleb laiendada, et tuua tuumasünteesienergia turule ning aidata kaasa ELi süsinikuheite vähendamise jõupingutustele ja konkurentsivõimele. Tuumasünteesienergia saab reaalsuseks ainult siis, kui allesjäänud teaduslikke, tehnilisi ja tehnoloogilisi probleeme käsitletakse põhjalikult ning tuginetakse õigetele eeldustele tehnilise keerukuse kohta ja realistlikele investeeringutele tööstuslikesse tarneahelatesse.

Programmi tuleb edasi arendada, et tegelda tehnoloogia kitsaskohtadega, mis vajavad täiendavat tähelepanu ja investeeringuid, võimalik et teatavatesse kindlatesse teadustaristutesse, kaasata rohkem erasektori rahastamist ja tööstuse kogemusi ning suurendada rahvusvahelist koostööd usaldusväärsete partneritega, kui see annab ELile selget lisaväärtust. Komisjon on juba alustanud selles valdkonnas ühiselt kavandatava Euroopa partnerluse väljatöötamist, kuhu on koondatud avaliku ja erasektori sidusrühmad. 2026–2027. aasta programmi meetmed peaksid sillutama teed sellele partnerlusele ja täiendavatele innovatsioonimeetmetele. See uus partnerlus tähendaks ka EUROfusioni rolli ja tegevuse ümbermõtestamist, kuna sellel on oluline roll tuumasünteesiteaduse põhialuste arendamisel.

Täiendavad üksikasjad esitatakse praegu koostamisel olevas teatises ELi tuumasünteesistrateegia kohta.

Hindamisel jõuti järeldusele, et oma eksperditeadmiste ja tuumauuringute rajatistega toob JRC kasu nii liidule kui ka mitmele välisele sidusrühmale, võttes asjakohaseid teadusuuringutega seotud otsemeetmeid, pakkudes poliitika toetamiseks kvaliteetseid analüüse, võrdlusmaterjale ja -meetodeid, andmeid ja uuringuid ning erikoolitust kogu tegevuse ulatuses alates tuumaohutusest kuni julgeoleku ja kaitsemeetmeteni.

Samuti jõuti hindamisel järeldusele, et JRC annab tuumaandmete, mõõtmiste ja võrdlusmaterjalide esitamisega olulise panuse praeguste süsteemide ja tulevase tehnoloogia, näiteks väikeste moodulreaktorite ohutuse ja kaitsemeetmete hindamisse. Selles valdkonnas edasiliikumise jaoks peeti eriti tähtsaks analüüse radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemise, minimeerimise ja ringlussevõtu kohta või nende omaduste ja käitumise hindamiseks.

Ka kaitsemeetmete ja leviku tõkestamise valdkonnas annavad JRC eksperditeadmised ja teadusuuringud nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil väärtusliku panuse tuumarelvade leviku tõkestamiseks tehtavate jõupingutuste suurendamisse. Sama olulised on uuringutulemused otsemeetmete kohta, mis on seotud muude rakendusviisidega kui energiatootmine, eelkõige meditsiini valdkonnas, sest need aitavad edendada teadusuuringuid ioniseeriva kiirguse ohutu ja uuendusliku kasutamise kohta ning saavutada ELi poliitilisi eesmärgi. JRC haridus- ja koolitustegevus täiendab oluliselt riigi tasandi suutlikkust. Tipptasemel tuumauuringute rajatiste kättesaadavus annab ELi tasandil jätkuvalt suurt lisaväärtust, aidates kaasa sõltumatutele kvaliteetsetele teadusuuringutele, mis toovad kasu Euratomile ja täiendavad liikmesriikide suutlikkust. Samuti antakse otsemeetmetega tehnilist tuge selleks, et viia ellu ELi poliitikat tuumaohutuse, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemise, kiirguskaitse ja tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete ning tuumarelvade leviku tõkestamise algatuste valdkonnas ning teha sellise poliitika üle järelevalvet.

Euratori 2021.–2027. aasta programmide raames võttis JRC oma tuumaenergiaalase tegevuse jaoks kasutusele uue strateegia, mis sisaldab meetmeid tegevuse prioriseerimiseks, konsolideerimiseks ja ratsionaliseerimiseks, ning optimeeris samal ajal oma tuumataristu kasutamist ja selle jätkusuutlikku toimimist. Kasutades oma tööprogrammis uut portfelli põhise lähenemisviisi, on JRC eesmärk suurendada teadusuuringute valdkondade vahelist koostööd, täiendada prognoosimisvõimekust tulevikusuundade analüüsiks ja tõhustada teabevahetust uuringutulemuste tutvustamiseks.

Mis puudutab panust ITERisse, siis 2021. aastal tellitud uuringus²³ jõuti järeldusele, et ITERi investeeringutasuvus on ligikaudu 1:1, ning prognoosid näitavad, et 2030. aastaks võib ITER luua täiendava 15,9 miljardi euro väärtuses kogulisandväärtust ja luua 72 400 tööaastat²⁴.

Projekti algusest peale on ITER pidanud ületama mitu proovikivi. Viivitused projekti elluviimisel tulenesid peamiselt projekti ebaküpsusest, mõne parandusi vajanud kohaliku asutuse tarnitud komponentide halvast kvaliteedist, regulatiivsetest probleemidest, COVID-19 kriisist ja Ukraina sõjast, mis häirisid tarneahelat ja põhjustasid põhikomponentide tarne viivitusi.

²³ Euroopa Komisjoni energeetika peadirektoraat, IHS Markit, LGI, Erim, S., Chauvet, V. jt, „Follow up study on the economic benefits of ITER and BA projects to EU industry“ (Järeluuring ITERi ja laiema lähenemisviisi projektide majandusliku kasu kohta ELi tööstusele), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/51838>.

²⁴ Komisjoni talituste tödokument, mis on lisatud komisjoni teatisele „Tuumenergia näidisprogramm – esitatud Euratori asutamislepingu artikli 40 kohaselt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse saamiseks“ (SWD(2025) 160, 13.6.2025).

Projektiga järje peale saamiseks rakendati Euratomi järelevalve all mitut meedet. 2022. aastal asus ITERi organisatsiooni uus peadirektor ellu viima mitut reformi, mille eesmärk oli eelkõige parandada ITERi organisatsiooni korraldust, võtta kasutusele projekti maatriksstruktuur otsustusprotsessi lihtsustamiseks, täiustada ja jõustada tõhustatud kvaliteedikontrolli menetlusi, parandada põhikomponente ja uuesti määratleda selle suhted Prantsusmaa tuumaohutusametiga (ASNR).

2024. aastal tutvustas ITERi organisatsioon läbivaadatud projektikirjeldust (ulatus, ajakava ja kulud), millega sooviti maandada montaaži ja kasutuselevõttuga seotud põhiriske, määratleda ajakava ja kuludega seotud eriolukorrad, võttes seejuures arvesse varasemast esmakordsest sedalaadi tegevusest saadud kogemusi. See projektikirjeldus tugineb järkjärgulise litsentsemisele, mille eesmärk on vähendada riske.

Euratom tegi ka kindlaks, et projekti tõhustamiseks on vaja integreerida ühisettevõtte Fusion for Energy tegevus paremini ITERi organisatsiooni tegevusega. Selle tulemusena on ITERi organisatsioon ja Fusion for Energy uurinud võimalusi, kuidas oma tegevust paremini integreerida ning nende kahe organisatsiooni vahelist võimalikku koostoimet ja vastastikust täiendavust ära kasutada. Alates 2023. aasta septembrist on Fusion for Energy ja ITERi organisatsioon teinud suuri jõupingutusi, et teha kindlaks kõige tähtsamad tegevusvaldkonnad, vahendid ja funktsioonid. Integreerimise eeldatavad tulemused on tõhususe kasv ja võimalik kokkuhoid, sest ITERi organisatsioon ja Fusion for Energy võiksid ühiselt kindlaks teha, kuidas optimeerida komponentide projekteerimist, hankimist ja tarnimist.

2024. aastal saavutati projekti seni suurim elluviimismäär, mis ületas kõigi eelmiste aastate määrasid. Neid suurepäraseid tulemusi kinnitati 2025. aasta esimesel poolaastal, kusjuures näitajate järgi kulgeb projekti ellurakendamine vastavalt ajakavale ja on prognoositud kuludest veidi odavam.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

2028.–2034. aastal algava järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ettevalmistamise käigus korraldas komisjon avaliku konsultatsiooni, et koguda arvamusi ELi konkurentsivõime rahastamise kohta.

12. veebruarist kuni 7. maini 2025 toimunud avaliku konsultatsiooni raames saadi 2 034 vastust küsitlusele ja 462 seisukohadokumenti. Peale ettevõtjate, valitsusväliste organisatsioonide ja muude sidusrühmade võrgustike osalesid selles aktiivselt ka ELi kodanikud (26 %), akadeemilised ringkonnad (22 %) ja ametiasutused (13 %).

Enamik vastanutest, kellel oli kogemusi ELi rahastatavate teadusprogrammidega, väljendas positiivset arvamust rahastamisprotsessi kohta, alates rahastamisvõimaluste kindlakstegemisest kuni taotlusvoorude asjakohasuse ja selguseni. Siiski tõid nad suurimate puudustena välja taotlemismenetluse ja üldise ajakava, rõhutades vajadust lihtsustamise, selguse ja suurema sidususe järele, et lihtsustada juurdepääsu, eelkõige VKEde ja uustulnukate jaoks. Vastajad leidsid, et toetuse killustatus investeerimisprotsessis pärsib konkurentsivõimet, eelkõige seoses teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute vähesusega.

Avalikku konsultatsiooni täiendati tööstuse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna peamiste sidusrühmade sihipärase kaasamisega. Teadusuuringute ja innovatsiooni sidusrühmad on aidanud aktiivselt kujundada arutelu teadusuuringute ja innovatsiooni tulevase rolli üle ELi konkurentsivõimes, eriti pärast komisjoni poliitiliste suuniste avaldamist 2024. aasta juulis ja konkurentsivõime kompassi kasutuselevõttu 2025. aasta veebruaris.

- **Väliseksperdid**

Just nagu programmi „Euroopa horisont“ käsitlev ettepanek, tugineb käesolev algatus kolmele peamisele välisaruandele: Draghi aruanne ELi konkurentsivõime kohta, Letta aruanne ühtse turu tuleviku kohta ja komisjoni eksperdirühma aruanne programmi „Euroopa horisont“ vaahindamise kohta²⁵.

Komisjon tugines ka arvamusele, mille esitas Euratomi teadus- ja tehnikakomitee, mis koosneb Euratomi asutamislepingu artikli 134 kohaselt nõukogu nimetatud sõltumatutest ekspertidest.

Kõigil aruannetel on ühesugune põhisõnum: konkurentsivõime, jõukuse, kestlikkuse ja julgeoleku kaitsmiseks peab Euroopa uuenema, kohanema ja saavutama juhtrolli. Nende dokumentide kombineeritud analüüs annab tugeva analüütilise ja poliitilise aluse kavandatud programmile „Euroopa horisont“, Euroopa Konkurentsivõime Fondi laiemale strateegilisele suunale ja Euratomi programmile.

- **Mõjuhindang**

Kooskõlas parema õigusloome suunistega tegi komisjon mõjuhindamise asemel käesoleva ettepaneku eelhindamise, sest Euratomi programmi üldine sisu ja struktuur on järjepidev ning selle eelarve on suhteliselt väike. Eelhindamisel jõuti järeldusele, et Euratomi programmi eelarvet ja meetmeid tuleb tugevdada, et täita ELi uued konkurentsivõime- ja energiajulgeolekualased ülesanded, saavutada süsinikuheite vähendamise eesmärgid ning tugevdada innovatsiooni ja oskusi tuumateaduse ja -tehnoloogia valdkonnas.

ITER jääb tuumasünteesienergia arendamise alustalaks Euroopas ja selleks tuleb see täielikult integreerida laiemasse ELi strateegiasse. Eesmärk on viia ehitamine esimese katseetapi jaoks lõpule õigeks ajaks ja eelarve piires kooskõlas 2024. aasta projektikirjeldusega. See saavutatakse ITERi Euroopa komponentide valmimisega vastavalt projektikirjeldusele ning Fusion for Energy ülesannete täitmise järelevalvega, tagades samal ajal, et ITERist saadud tehnilised ja teaduslikud kogemused toovad liidule kasu.

Programmis kasutatakse tuumateaduse ja -tehnoloogia valdkonna innovatsiooni ja oskuste edendamise nimel kavandatud programmi „Euroopa horisont“ osalemis- ja levitamiseeskirju, mis on kavandatud veelgi lihtsustama juurdepääsu, suurendama avatust ja maksimeerima rahastamise mõju. On valdkondi, nagu tööstuse konkurentsivõime ja rahvatervis, kus Euratomi ja liidu programmide ühised meetmed võivad tuua liidu kodanikele suuremat kasu kui üksnes programmi raames võetavad meetmed. Seetõttu tuleks programmi raames püüda saavutada koostööme programmi „Euroopa horisont“ ja teiste liidu programmidega. Ühtlustatud juhtimine peaks võimaldama komisjonil arutada liikmesriikide ja peamiste sidusrühmadega tuumalõhustumis- ja tuumasünteesiuringute kõiki aspekte, sealhulgas ITERi projekti, et oleks võimalik anda strateegilisi ülevaateid ning täiustada Euratomi ja liikmesriikide meetmete vahelist koordineerimist. Samas tuleb meele pidada, et ühisettevõtet Fusion for Energy juhitakse koos liikmesriikidega praegu Fusion for Energy juhatuse kaudu.

- **Lihtsustamine**

Nagu on selgitatud programmi „Euroopa horisont“ käsitleva ettepaneku seletuskirjas, on lihtsustamine komisjoni üldine prioriteet, et vähendada koormust ja liigset keerukust, tõsta tempot ja suurendada paindlikkust. Kuna programmis kohaldatakse programmi „Euroopa

---

²⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Programm „Euroopa horisont“: teadusuuringud ja innovatsioon konkurentsivõime keskmes“ (COM(2025) 189 final, 20.4.2025).

horisont“ osalemis- ja levitamiseeskirju, kohaldatakse selles ka programmi „Euroopa horisont“ uusi meetmeid, mis teevad osalemise toetusesaajatele lihtsamaks. Need on:

- lühendatud tööprogramm väiksema hulga programmitöö ettekirjutustega: vähendatakse teemade üldarvu, lühendatakse teemakirjeldusi ja viiakse miinimumini ühtainsat projekti puudutavate teemade arv;
- vaikimisi avatud teemad: vähendatakse ettekirjutusi ja taotlejatele antakse rohkem vabadust valida oodatud tulemuste saavutamiseks eri viise;
- rahastamise järjepidevus ja rahastamisnõuete veelgi lihtsustamine: teadus- ja innovatsioonimeetmetel ning innovatsioonimeetmetel ei tehta vahet, vaid kehtib kindel ühtne rahastamismäär kuni 100 %, välja arvatud siis, kui tegemist on muude tulunduslike õigussubjektidega kui VKEd, kellele kehtib rahastamismäär kuni 70 %. Rahastamismäärad on maksimaalsed ja neid saab vähendada, kui see on konkreetsete meetmete rakendamisel õigustatud;
- lihtsustatud kuluvõimaluste suurem kasutamine: kui ei ole sätestatud teisiti, saab kindlasummaliste maksetega rahastamisest liidu toetuse peamine vorm, tuginedes programmi „Horisont 2020“ raames katseliselt kindlasummaliste maksetega rahastamisel saadud kogemustele ja sellise rahastamise laiemale kohaldamisele kehtivas programmis „Euroopa horisont“. Kasutatakse ka muid lihtsustatud kuluarvestuse vorme, sealhulgas rahastamist, mis ei ole seotud kulude ega personali ühikukuludega. Nende lihtsustamismeetmete eesmärk on suurendada osalemist, eelkõige uustulnukate ja väiksemate üksuste hulgas, ning samal ajal säilitada usaldusväärne finantsjuhtimine ja -kontroll.

Sellega saavutatakse kiirem rakendamine, sest maksimaalset ajavahemikku taotluse esitamisest toetuse määramiseni vähendatakse seitsme kuuni. See on üks lühemaid ELi programmide toetuse väljamaksmise aegu ja kaks kuud lühem kui finantsmääruses sätestatud maksimaalne toetuse väljamaksmise aeg.

Osana komisjoni laiematest rahastamisprogrammide arvu vähendamise jõupingutustest hõlmab programm Euratomi panust ITERi projekti ja tagab selle.

- **Põhiõigused**

Kavandatavas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid.

4. MÕJU EELARVELE

Komisjoni teatises mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohta²⁶ on Euratomi programmile ette nähtud eelarve 9 794 000 000 eurot jooksevhindades, millest 5 794 000 000 eurot eraldatakse ITERile. Euratomi asutamislepingu piirangute tõttu hõlmab Euratomi programmi ettepanek kavandatud eelarve viit aastat ehk 6 682 000 000 eurot jooksevhindades.

---

²⁶ COM(2025) 570.

5. MUU TEAVE

• **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon rakendab programmi eelarve otsese täitmise ja Euroopa partnerluste kaudse eelarve täitmise kaudu (vt ettepaneku artikkel 10) ning asjakohasel juhul Fusion for Energy eelarve kaudse täitmise kaudu.

Programmi järelevalve, hindamise ja aruandluse korda kohaldatakse kavandatud tulemusraamistiku määruse²⁷ põhjal. See tähendab, et rakendamisaruanne avaldatakse programmi neljanda aasta lõpuks (s.o 2031. aastal). Komisjon kavatseb teha pikendamist (2033–2034) käsitlevas määruses ettepaneku, et käesoleva programmi ja selle pikenduse ühine tagasisivaateline hindamine toimuks hiljemalt kolm aastat pärast programmi töö perioodi lõppu.

• **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artiklis 1 kirjeldatakse programmi reguleerimiseset. Artikliga 2 võetakse Euratomi programmis kasutusele programmi „Euroopa horisont“ loomist käsitleva määruse mõisted. Artiklis 3 on sätestatud programmi üld- ja erieesmärgid ning artikliga 4 rakendatakse programmi „Euroopa horisont“ horisontaalpõhimõtteid.

Artiklis 5 on sätestatud esialgne rahastamispakett.

Seejärel on ettepanekus esitatud mitu standardsätet, mis vastavad programmi „Euroopa horisont“ loomist käsitleva kavandatud määruse samaväärsetele sätetele. Sätted puudutavad lisavahendeid (artikkel 6), alternatiivset, kombineeritud ja kumulatiivset rahastamist (artikkel 7), programmiga ühinemist (artikkel 8) ning rakendamist ja liidu rahastamise vorme (artikkel 9). Artiklis 10 käsitletakse partnerlusi ja see on sarnane programmi „Euroopa horisont“ sätetega, kuid sellega on lisaks ette nähtud Euratomi kaasrahastatavad partnerlused, et tagada varasemate programmide seda liiki partnerluste jätkumine.

Artiklis 11 on sätestatud JRC roll programmi „Euroopa horisont“ vastava sättega sarnases sõnastuses. Artikliga 12 kohaldatakse programmi suhtes programmi „Euroopa horisont“ osalemis- ja levitamiseeskirju ühe erandiga, mis puudutab juurdepääsu Euratomi jaoks vajalikele tulemustele.

Esitatud on standardsätted tööprogrammide (artikkel 13) ja komiteemenetluse (artikkel 14) kohta ning kõnealust menetlust käsitlevate sätetega on ette nähtud, et nii komitee tuumalõhustumist käsitleval koosseisul kui ka tuumasünteesi käsitleval koosseisul on strateegiline ülevaade meetmete rakendamisest oma vastavas valdkonnas.

Lõpp- ja üleminekusätetes tunnistatakse kehtetuks määrus, millega loodi programm aastateks 2026–2027 (artikkel 15), jäetakse puutumata eelmise programmi raames algatatud meetmed ja tagatakse programmide vahel sujuv üleminek (artikkel 16). Määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist ja seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2028 (artikkel 17).

Lisas on loetletud tegevusvaldkonnad, mida võib programmiga toetada.

---

²⁷ COM(2025) 545.

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2028–2032, tagatakse ühenduse panus ITERi projekti ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) 2025/1304

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 7 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse teadus- ja tehnikakomitee arvamust¹

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Aatomienergiaühenduse (edaspidi „ühendus“) eesmärk on aidata tõsta liikmesriikide elatustaset sellega, et edendatakse ja soodustatakse tuumauuringuid ning täiendatakse neid ühenduse teadus- ja koolitusprogrammidega.
- (2) Tuumavaldkonna teadusuuringud aitavad tagada sotsiaalse heaolu, majandusliku õitsengu, julgeoleku ja keskkonnakestlikkuse. Ioniseeriva kiirguse rakendamist käsitlevad teadusuuringud on täiustanud meditsiini-, tööstus-, põllumajandus-, keskkonna- ja julgeolekutehnoloogiat, millest saavad kasu paljud.
- (3) Selleks et tagada tuumavaldkonna teadusuuringute järjepidevus ühenduses, on vaja luua ühenduse teadus- ja koolitusprogramm (edaspidi „programm“), ning kuna Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepinguga (edaspidi „Euratomy asutamisleping“) selle teadus- ja koolitusprogrammide kestust piiratud viiele aastale, peaks programm hõlmama ajavahemikku 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2032. Mitmeaastase finantsraamistikuga 2028–2034² viimaseks kaheks aastaks alles jäänud eelarve täitmiseks tuleks komisjonil esitada uus ettepanek.
- (4) Teadusuuringute ja innovatsiooni seadmine liidu majandus- ja investeerimisstrateegia keskmesse peaks siduma programmi tihedalt Euroopa Konkurentsivõime Fondiga, mis on loodud määrusega [*millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond*],³ ning teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga „Euroopa horisont“ aastateks 2028–2034 (edaspidi „programm „Euroopa horisont““), mis on loodud määrusega [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*]⁴.
- (5) Lisaks peaks liidu eesmärk olema kaotada meeste ja naiste ebavõrdsus, edendada võrdõiguslikkust ning võidelda diskrimineerimise vastu kooskõlas Euroopa Liidu

¹ ELTC, lk.

² Nõukogu PP. KKKK 2025. aasta määrus (EL, Euratom) 2025/NNN, millega sätestatakse mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034 (ELT L NNN, PP.KK.AAAA, lk N, ELI:).

³ Määrus [*millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond*].

⁴ Määrus [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*]

toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklitega 8 ja 10 ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga.

- (6) On valdkondi, kus programmi ja liidu programmide ühised meetmed võivad tuua liidu kodanikele suuremat kasu kui üksnes programmi raames võetavad meetmed. Seetõttu tuleks programmi raames püüda saavutada koostoime programmiga „Euroopa horisont“ ja teiste liidu programmidega.
- (7) Kiiresti muutuvast majanduslikust, sotsiaalsest ja geopoliitilisest olukorrast on hiljutised kogemused näidanud, et mitmeaastane finantsraamistik ja rahastamisprogrammid peaksid olema paindlikumad. Seepärast tuleks kooskõlas programmi eesmärkidega võtta rahastamisel nõuetekohaselt arvesse muutuvaid poliitilisi vajadusi ja liidu prioriteete, mis on kindlaks määratud komisjoni avaldatud asjakohastes dokumentides, Euroopa Parlamendi resolutsioonides ja nõukogu järeldustes, ning tagada samal ajal eelarve täitmise piisav prognoositavus.
- (8) Programmiga kohaldatakse programmi „Euroopa horisont“ osalemis- ja levitamiseeskirju ning see kuulub Euroopa Konkurentsivõime Fondi digiraamistikku ja kasutab selle teabe- ja sidevahendeid, et veelgi lihtsustada juurdepääsu, suurendada avatust ja maksimeerida liidu rahastamise mõju.
- (9) Programm peaks aitama suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni liikmesriikides, aidates seeläbi saavutada üldise teadus- ja arendustegevusse investeerimise eesmärgi, mis võiks olla vähemalt 3 % liidu sisemajanduse koguproduktist (SKPst). Liikmesriikide investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni tuleks hinnata liidu majandus-, eelarve-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise raamistikku, s.o Euroopa poolaasta protsessi abil. Eesmärgi saavutamiseks peaksid liikmesriigid ja erasektor täiendama programmi omapoolsete tõhustatud investeeringutega teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni. Liit on teinud järjepidevaid edusamme teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute suurendamisel, kuid on teistest maailma liidritest maha jäänud. Eespool nimetatud 3 % eesmärgiga, mis püstitati enam kui kakskümmend tagasi, tunnistati teadus- ja arendustegevuse tähtsust teadmispõhise ühiskonna alusena. Kuigi see eesmärk innustas eri liikmesriike seadma oma teadus- ja arendustegevuse intensiivsuse eesmärgi, on endiselt märkimisväärsed erinevusi, sest ainult üksikud liikmesriigid on oma investeerimiseesmärgid saavutanud või ületanud.
- (10) Nagu programmis „Euroopa Horisont“, tuleks tehnoloogiauuringu, tootearenduse ja tutvustamistegevuse meetmete liigitamisel ning taotlusvoorus osalemise kutsetes esitatud meetmete liikide määratlustes edaspidigi arvesse võtta tehnoloogilise valmiduse taset käsitlevaid OECD määratlusi. Toetusi ei tohiks anda tehnoloogilise valmiduse taset 8 ületavatele meetmetele.
- (11) Eelarve osi peaks olema võimalik täita Euroopa partnerluste kaudu koos teiste avaliku ja erasektori üksustega, kui see on poliitikaeesmärkide saavutamiseks kõige tulemuslikum rakendusvorm. Euroopa partnerlused tuleks luua siis, kui liidu tihe kaasamine on vajalik, ning need peaksid tagama liidule asjakohase hääleõiguse ja teised partnerid peaksid tagama piisavad kaasinvesteeringud liidupoolse rahastamise võimendamiseks. Sünergia ja tõhususe soodustamiseks on vaja tagada ühtlustatud eeskirjad. Seetõttu tuleks luua piiratud arvu Euroopa partnerluste strateegiline ja sidus portfell.
- (12) Euroopa partnerlused kui oluline vahend tööstuse kaasamiseks ning teadus- ja innovatsioonikoostöösse investeerimiseks peaksid aitama kaasa Euroopa

Konkurentsivõime Fondi poliitikaharude konkreetsete poliitikaeesmärkide saavutamisele ning vajaduse korral tuleks neid nende eesmärkide saavutamiseks sellest fondist toetada.

- (13) Teadusuuringute Ühiskeskus (edaspidi „JRC“) peaks jätkuvalt pakkuma liidu poliitikale sõltumatuid teaduslikke tõendeid ja tehnilist abi kogu poliitikatsükli vältel. JRC otsemeetmeid tuleks rakendada paindlikult, tõhusalt ja läbipaistvalt, võttes arvesse liidu poliitika vajadusi ja JRC kasutajate asjakohaseid vajadusi ning tagades liidu finantshuvide kaitse. JRC peaks jätkama täiendavate vahendite loomist, mida ta võib kasutada oma teadusliku ja tehnilise tegevuse toetamiseks.
- (14) Programm peaks tagama, et tulemuslikult edendatakse ja kaitstakse Euroopa teadusruumi ning teadusuuringute ja innovatsiooni pakti⁵ väärtusi ja põhimõtteid, milleks on eelkõige teadusuuringute ja innovatsiooni eetilised ja usaldusväärsus, teadusuuringute vabadus, teadus poliitika hüvanguks, sooline võrdõiguslikkus ja võrdsed võimalused, mittediskrimineerimine, avatud teadus ning atraktiivse teadlaskarjääri ja teadurite liikuvuse soodustamine. Eelkõige tuleks programmiga tagada kõikide jaoks võrdsete võimaluste tegelik soodustamine ning soolise võrdõiguslikkuse loomine kõigisse valdkondadesse, sealhulgas soolise mõõtme rakendamine teadusuuringutes ja innovatsioonis. Programmi eesmärk peaks olema tegeleda soolise tasakaalustamatuse põhjustega. Erilist tähelepanu tuleks pöörata võimalikult suure soolise tasakaalu tagamisele hindamiskomisjonides ja muudes asjaomastes nõuandeorganites, nt nõukogudes ja eksperdirühmades.
- (15) Tuumauuringute taristu on liidu jaoks keskse tähtsusega vara, mis annab vajalikud vahendid ja seadmed teadus- ja tehnoloogiauuringute edendamiseks. Sellise liidule huvi pakkuva teadustaristu arendamine, integreerimine ja rahaline jätkusuutlikkus peaks tagama tipptasemel tegevuse ja Euroopa teadlaste pideva juurdepääsu sellele taristule ning võimaldama teha koostööl põhinevaid ja piiriüleseid teadusuuringuid ning samal ajal täiendada liikmesriikide suutlikkust.
- (16) Arvestades rahvusvahelisest koostööst saadavat kasu muu hulgas ühiste tehnoloogia-, majandus-, keskkonna- ja ühiskonnaprobleemide lahendamisel, tuleks programmis soosida koostööd kolmandate riikidega. Rahvusvahelise koostööga tuleks püüda tugevdada liidu teadusuuringute ja innovatsiooni konkurentsivõimet ja tipptaset, sealhulgas liidu suutlikkust meelitada ligi ja siin hoida maailma kõige andekamaid spetsialiste. Lähenedisviisi keskmes peaksid olema geopoliitilised kaalutlused, sealhulgas majandusjulgeolek, ning tuleks kaaluda eri koostöötasemeid, võttes aluseks üldise hinnangu selle kohta, millist kasu liit võiks sellest oma prioriteetide käsitlemisel ja üleilmsete probleemide lahendamisel saada, kusjuures samal ajal peaksid olema kaitstud liidu väärtused ja huvid. Kõige ulatuslikum koostöövorm peaks jätkuvalt olema assotsieerumine kogu programmiga või selle osadega.
- (17) Selleks et tugevdada liidu strateegilist autonoomiat ja tagada pikaajaline kestlik majanduskasv, on vaja tugevdada liidu üleilmset konkurentsivõimet ning samal ajal kaitsta liidu strateegilisi varasid ja huve, nagu on sedastatud Euroopa majandusjulgeoleku strateegias⁶. Liidu konkurentsivõimet (nagu määratletud määruses [*millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond*]) edendatakse ning liidu majandusjulgeolekut kaitstakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL,

⁵ Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti (ELT L 431, 2.12.2021, lk 1 ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj>).

⁶ Ühisteatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule ja nõukogule „Euroopa majandusjulgeoleku strateegia“ (JOIN(2023) 20 final, 20.6.2023).

Euratom) 2024/2509⁷ artikliga 136, mida täiendab määruse (EL) [millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond] artikkel 10. Nende sätete kohaldamine programmi puhul peaks tagama asjakohase õigusraamistiku, mis võimaldab vajaduse korral kehtestada väljaajamismenetluste jaoks eritingimused, millega edendatakse teadusuuringutest ajendatud konkurentsivõimet ning kaitstakse liidu huve ja strateegilist autonoomiat, sealhulgas meetmed, mille eesmärk on piirata osalemist või kaitsta tulemusi ning tagada sidusus ja kooskõla Euroopa Konkurentsivõime Fondi poliitikaharude erieeskirjadega. Vajaduse korral tuleks kohaldada riskipõhist lähenemisviisi, et teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud riske tuvastataks, hinnataks ja käsitletaks proportsionaalsete ja tulemuslike meetmete abil⁸.

- (18) Arvestades looduslike ohtude, tervisealaste hädaolukordade, tehnikaga seotud õnnetusjuhtumite, veenappuse, muutuvate julgeoleku- ja energiavarustusohude ja muude häiretega seotud riskide suurenemist, on vaja suurendada liidu ja liikmesriikide suutlikkust kriise ja katastroofe ennetada, nendeks valmistuda ja neile reageerida. Kooskõlas Euroopa kriisivalmiduse strateegia⁹ ja Vene energia impordi lõpetamist käsitleva tegevuskava¹⁰ eesmärkidega tuleks programmiga toetada katastroofiohu juhtimist ja kriiside ohjamist tugevdavaid teadusuuringuid, investeerida kliima- ja veemajanduse kriisivalmidusse, suurendada elutähtsate ühiskondlike funktsioonide vastupanuvõimet ning muuta liit vastupanuvõimelisemaks, turvalisemaks ja ettevalmistatumaks. Programmis tunnistatakse, et kliimamuutused on üks suurimaid üleilmseid ühiskondlikke probleeme ning et kliimameetmed on tööstuse konkurentsivõimet suurendav tegur. Tegevus peaks kajastama kliimamuutustega tegelemise tähtsust kooskõlas liidu kohustusega rakendada Pariisi kliimakokkulepet¹¹.
- (19) Programmi rakendamist on hädavajalik lihtsustada, et see oleks juurdepääsetav ja tõhus, ning eelkõige tuleks selleks vähendada toetusesaajate halduskoormust ja viia miinimumini vigade tegemise oht. Selleks peaks programmis kasutama liidupoolse rahastamise peamise vormina kindlasummalisi makseid. Viies edasi eelmistes raamprogrammides tehtud jõupingutusi ühtlustada rahastamiseskirju ja viia vead miinimumini, tuleks veelgi lihtsustada ka personalikulude hüvitamist, kasutades personali ühikuhindasid, mis vähendab osalejate jaoks keerukust ja hõlbustab aruandlust.
- (20) Selleks et tugevdada liidu konkurentsivõimet ning maksimeerida tulemuste üldist kasutuselevõttu, peaksid tulemusi omavad toetusesaajad haldama oma tulemusi kooskõlas neile käesoleva määrusega kehtestatud väärindamise ja levitamise kohustustega. Neid kohustusi võib tööprogrammis, taotlusvoorus osalemise kutse tingimustes või toetuslepingus vajaduse korral kohandada, tuginedes poliitilistele kaalutlustele, sealhulgas majandusjulgeolekuga seotud kaalutlustele, kuid need peaksid siiski hõlmama nõudeid tulemusi kaitsta, anda neile juurdepääs, neid

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

⁸ Nõukogu 23. mai 2024. aasta soovitus, mis käsitleb teadusjulgeoleku suurendamist (ELT C, C/2024/3510, 30.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3510/oj>).

⁹ Ühisteatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi kriisivalmiduse strateegia kohta (JOIN(2025) 130 final).

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava Vene energia impordi lõpetamiseks“ (COM(2025) 440, 12.5.2025).

¹¹ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

väärindada ja teha need asjakohasel ja põhjendatud juhul avalikuks, sealhulgas kasutades avatud teaduse tavaid. Väärindamise hõlbustamiseks ja kiirendamiseks tuleks kasutusele võtta abivahendid kooskõlas komisjoni väärindamisstrateegiaga, mis on välja töötatud määruse [*mis käsitleb Euroopa Konkurentsivõime Fondi*] raames, ning tagada strateegia III peatükis sätestatud toetus ja teenused.

- (21) Austades täielikult liikmesriikide õigust kindlaks määrata oma eri energiaallikate jaotus, peaks programmi tulemused panustama ka kliimaneutraalsesse energiasüsteemi ja tooma kaasnevaid hüvesid ka õhukvaliteedile.
- (22) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1735¹² on tuumaenergia arvatud nullnetotehnoloogia hulka ja tunnistatakse, et innovatsioon on liidu konkurentsivõime tagamisel tähtis tegur.
- (23) Kuna kõik liikmesriigid kasutavad radioaktiivseid materjale, on oluline tagada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlik ja ohutu käitlemine, nagu on nõutud nõukogu direktiivis 2011/70/Euratom,¹³ et vältida tarbetut koormust tulevastele põlvkondadele. Programmiga tuleks jätkuvalt parandada ja toetada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise tehnoloogia ja pädevustega seotud teadus- ja arendustegevust.
- (24) Ühendusel peaks jätkuvalt olema keskne osa tuumasünteesienergia arendamisel, tunnistades selle võimalikku märkimisväärset kasu pikaajalise energiavarustuskindluse ja energiavarustuse mitmekesisuse tagamisel. Programmi raames tuleks tuumasünteesienergeetika teadusuuringuid teha kooskõlas [liidu tuumasünteesistrateegiaga],¹⁴ milles kirjeldatakse eelkõige teadus- ja arendustegevuse meetmeid, mida on vaja liidu tuumasünteesi-katseelektri jaama rajamiseks. Strateegiaga soovitakse tugevdada tööstuse ja idufirmade kaasamist ning see hõlmab alternatiivseid tuumasünteesialaseid kontseptsioone.
- (25) Lühikeses ja keskpikas perspektiivis on oluline samm ühenduse tuumasünteesienergeetika arendamisel viia õigeks ajaks lõpule ITERi ehitamine ja alustada teadusuuringuid. Kuigi selle eest vastutab ITERi Rahvusvaheline Termotuumaenergeetika Organisatsioon (edaspidi „ITERi organisatsioon“), siis ITERi projekti ühiseks elluviimiseks loodava ITERi Rahvusvahelise Termotuumaenergeetika Organisatsiooni asutamislepingu (edaspidi „ITERi leping“)¹⁵ kohaselt tuleb rahvusvaheliste partnerite hulgast kõige suurem panus Euratomilt. Selleks et tagada sidusam ja ühtlasem lähenemisviis [liidu tuumasünteesistrateegia] eesmärkide ja programmi eesmärkide saavutamisele, peaks see panus ITERi projekti tulema programmi esialgselt rahastamispaketist.
- (26) Ühendus peaks jätkama ka Euratomi ja Jaapani eripartnerlust, mis tuleneb laiema lähenemisviisi meetmete ühist rakendamist käsitlevast lepingust (edaspidi „laiema

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>).

¹³ Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/70/oj>).

¹⁴ Euroopa strateegia tuumasünteesienergia kasutuselevõtmiseks (COM(AAAA) NNN, PP.KK.AAAA).

¹⁵ ITERi projekti ühiseks elluviimiseks loodava ITERi Rahvusvahelise Termotuumaenergeetika Organisatsiooni asutamisleping (ELT L 358, 16.12.2006, lk 62, ELI: [http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2006/943\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2006/943(1)/oj)).

lähenemisviisi leping“),¹⁶ milles on sätestatud täiendavad ühised tuumasünteesiuuringud.

- (27) Nõukogu otsuses 2007/198/Euratom¹⁷ sisalduva tuumasünteesienergeetika ühisettevõtte põhikirja artikli 12 lõike 1 punktis a on sätestatud, et Euratomi osamaks tehakse kättesaadavaks asutamislepingu artikli 7 kohaselt vastuvõetud ühenduse teadus- ja koolitusprogrammide kaudu või nõukogu mis tahes muu otsusega.
- (28) Nõukogu otsust 2007/198/Euratom käesoleva määrusega ei muudeta ning see jääb koos ITERi lepingu ja laiema lähenemisviisi lepinguga ITERi suhtes kohaldatava kehtiva õigusraamistiku osaks.
- (29) Programmi eesmärke peaks samuti olema võimalik saavutada, kasutades liidu programmide alla kuuluvaid rahastamisvahendeid, eelarvelisi tagatiseid ja segarahastamistoiminguid, tingimusel et meetmed on kooskõlas selliste programmide eesmärkide ja reeglitega.
- (30) Programmi kaudsed meetmed peaksid olema hõlmatud vastastikuse kindlustusmehhanismiga, mis on loodud vastavalt määrusele [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*].
- (31) Käesoleva määruse alusel toetatavad meetmed peaksid olema proportsionaalsed, nendega tuleks vältida tegevuse dubleerimist ja väljatõrjumist, need peaksid stimuleerima erasektori rahastamist ja neil peaks olema liidu lisaväärtus. Ühtlasi peaks see tagama programmi meetmete ja riigiabieskirjade järjepidevuse ja hoidma seega ära ebakohased konkurentsimoonutused siseturul.
- (32) Käesoleva määrusega kehtestatakse programmi esialgne rahastamispakett perioodiks 2028–2032. Käesolevas määruses on jooksevhindade arvutamiseks kasutatud kindlaksmääratud 2 % deflaatorit.
- (33) Programmi suhtes kohaldatakse määrust (EL, Euratom) 2024/2509. Selles on sätestatud Euroopa Liidu üldeelarve koostamise ja täitmise eeskirjad, sealhulgas eeskirjad toetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste, hangete, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kohta.
- (34) Kooskõlas nõukogu otsuse 2007/198/Euratom artikliga 5 kasutab Fusion for Energy eraldi finantseeskirju.
- (35) Järjepidevuse tagamiseks tuleks programmi raames eelarvelist tagatist ja rahastamisvahendeid – sealhulgas juhul, kui neid kombineeritakse tagastamatute toetustega segarahastamistoimingute raames – rakendada kooskõlas finantsmääruse X jaotisega ning komisjoni poolt selle kohaldamiseks kehtestatud tehnilise korra ja tingimustega.
- (36) Kui programmi raames antakse liidu toetust eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina (välja arvatud EIC alla kuuluvad rahastamisvahendid), sealhulgas juhul, kui seda kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingute raames, tuleks sellist toetust anda üksnes Euroopa

¹⁶ Euroopa Aatomiaenergiaühenduse ja Jaapani valitsuse vaheline tuumasünteesienergeetika alastele teadusuuringutele laiema lähenemisviisi meetmete ühist rakendamist käsitlev leping (ELT L 246, 21.9.2007, lk 34, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2007/614/oj).

¹⁷ Nõukogu 27. märtsi 2007. aasta otsus 2007/198/Euratom, millega luuakse ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte ning antakse sellele eelised (ELT L 90, 30.3.2007, lk 58, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2007/198/oj>).

Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kaudu kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kohaldatavate eeskirjadega.

- (37) Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013,¹⁸ nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95,¹⁹ nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96²⁰ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939²¹ tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (edaspidi „OLAF“) kooskõlas määrusega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja määrusega (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 on Euroopa Prokuratuur pädev uurima pettusi ja muid õiguserikkumisi, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitama nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371²². Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Kontrollikoja ja vajaduse korral Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused.
- (38) Programmi tuleb rakendada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) XXX [tulemusraamistiku määrus],²³ millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise eeskirjad ja eelarve tulemuslikkuse raamistik, sealhulgas eeskirjad, millega tagatakse artikli 33 lõike 2 punktis d osutatud põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ ja punktis f osutatud soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte ühtne kohaldamine, liidu programmide ja meetmete tulemuslikkuse seire ja aruandluse eeskirjad, liidu rahastamisportaali loomise eeskirjad, programmide hindamise eeskirjad ning muud horisontaalsätteid, mida kohaldatakse kõigi liidu programmide suhtes, näiteks need, mis käsitlevad teavet, teabevahetust ja nähtavust.
- (39) Programmi tuleks rakendada kooskõlas õigusriigi põhimõtte ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud õiguste ja põhimõtetega ning see peaks olema kooskõlas liidu ja liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999, (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

¹⁹ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

²⁰ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramise eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

²¹ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj>).

²³ Määrus [tulemusraamistiku määrus].

lepingutest, mille osalised nad on, sealhulgas inimõigusi käsitlevatest lepetest, nagu ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon.

- (40) Selleks et tagada ühetaolised tingimused programmi rakendamiseks tööprogrammide kaudu, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁴.
- (41) Arvestades programmi olulist finantsmõju, tuleks tööprogrammide vastuvõtmiseks kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 182/2011 sätestatud nõuandemenetlust.
- (42) Programmi teadusliku ja tehnoloogilise sisu kohta seoses tuumaenergiavaldkonnas võetavate JRC otsemeetmetega on konsulteeritud JRC juhatajate nõukoguga, mis loodi komisjoni otsusega nr 96/282/Euratom²⁵.
- (43) Vabatahtlikkuse alusel konsulteeriti Euroopa Parlamendi ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega, kes esitasid oma arvamused²⁶.
- (44) Programmiga asendatakse määrusega (Euratom) 2025/1304²⁷ loodud programm. Seepärast tuleks määrus (Euratom) 2025/1304 kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimise

Käesoleva määrusega kehtestatakse ajavahemikuks 2028–2032 Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm (edaspidi „programm“). Selles sätestatakse ka programmi eesmärgid ja eelarve samaks ajavahemikuks, sealhulgas ühenduse panus ITERi projekti, liidupoolse rahastamise vormid ja rahastamiseeskirjad.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse määruse [millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“] artiklis 2 sätestatud mõisteid, kui käesoleva artikli teisest lõigust ei tulene teisiti.

Selles määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „liit“ – sõltuvalt kontekstist kas Euroopa Liit või Euroopa Aatomienergiaühendus või mõlemad;

---

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

²⁵ Komisjoni 10. aprilli 1996. aasta otsus 96/282/Euratom Teadusuuringute Ühiskeskuse ümberkorraldamise kohta (EÜT L 107, 30.4.1996, lk 12, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1996/282/oj>).

²⁶ ELT ... ja ELT ...

²⁷ Nõukogu 23. juuni 2025. aasta määrus (Euratom) 2025/1304, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2026–2027 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) 2021/765 (ELT L, 2025/1304, 3.7.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1304/oj>).

- (2) „koordineerimis- ja toetusmeede“ – meede, millega aidatakse täita programmi eesmärgi, välja arvatud teadus- ja innovatsioonitegevus, mis ei kuulu Euratomi kaasrahastatavate partnerluste alla.

Artikkel 3

Programmi eesmärgid

1. Kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmi „Euroopa horisont“ üld- ja erieesmärkidega tugevdatakse programmiga liidu konkurentsivõimet ja süsinikuheite vähendamist ning samal ajal kaitstakse inimesi ja keskkonda, edendades tuumateaduse- ja -tehnoloogiaalast teadustööd ja koolitust koostöös liidu programmidega.
2. Programmi erieesmärgid on järgmised:
  - a) toetada ITERi ehitamist ja käitamist, tagades Fusion for Energy loodavate Euroopa komponentide tulemuspõhise rahastamise, ITERi organisatsiooni tehtava integreerimistöö ning selle, et ITERist saadud tehnilised ja teaduslikud kogemused toovad liidule kasu;
  - b) edendada tuumasünteesiuuringuid, toetades üleminekut alusteaduselt tehnoloogiale, inseneriteadusele ja innovatsioonile, soodustada liidu tuumasünteesitööstuse arengut, toetada idufirmade ja uuenduslike kontseptsioonide teket tulevaste termotuumaelektrijaamade tarbeks ning tugevdada rahvusvahelist koostööd;
  - c) edendada teadusuuringuid, mis käsitlevad tuumaohutust ja -julgeolekut ning kaitsemeetmeid, tuumarelvade leviku tõkestamist, kiirguskaitset, tuumaandmeid, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist ning ioniseeriva kiirguse uuenduslikku kasutamist, sealhulgas meditsiinisektoris;
  - d) arendada, säilitada ja kasutada hariduse ja koolituse kaudu tuumavaldkonna eksperditeadmisi ja pädevust ning toetada juurdepääsu tipptasemel teadustaristule, tagades selle pikaajalise kestlikkuse ja tegevuse tipptaseme, ning
  - e) pakkuda liidu poliitikale sõltumatut ja teaduspõhist poliitilist tuge ning välja töötada teadmusbaas standardimise ja modelleerimise jaoks.
3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud eesmärgid saavutatakse lisas loetletud tegevuse kaudu.

Artikkel 4

Horisontaalsed põhimõtted

Programmi suhtes kohaldatakse määruse [millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“] artiklis 5 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid.

Artikkel 5

Eelarve

1. Programmi esialgne rahastamispakett ajavahemikuks 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2032 on 6 682 000 000 eurot²⁸ jooksevhindades.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud summat ning artiklis 6 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka programmi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide arendamiseks, teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sh liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks ning muuks tehniliseks ja haldusabiks või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon programmi haldamisel kannab.
3. Kui see on vajalik, et hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2032 lõpule viidud, võib kanda liidu eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2032. aastat, et katta vajalikud kulud ja hallata meetmeid, mis ei ole programmi lõpuks veel lõpule viidud.
4. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel võetavate meetmetega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.

Artikkel 6

Täiendavad vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused või muud kolmandad isikud võivad programmi täiendavalt rahaliselt või mitterahaliselt toetada. Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punktide a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.
2. Vahendeid, mis on liikmesriikidele eraldatud koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmise raames, võib liikmesriikide palvel teha kättesaadavaks programmi jaoks. Komisjon haldab neid vahendeid otse või kaudselt kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga a või c. Need täiendavad käesoleva määruse artikli 5 lõikes 1 osutatud summat. Neid vahendeid kasutatakse asjaomaste liikmesriikide huvides. Kui komisjon ei ole võtnud eelarvet otse või kaudselt täites juriidilist kohustust programmi jaoks selliselt kättesaadavaks tehtud täiendavate summade osas, võib vastavad kulukohustustega sidumata summad asjaomase liikmesriigi taotlusel ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi või nende õigusjärglasesse tagasi kanda.

Artikkel 7

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Programmi rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega. Meede, mis on saanud liidu toetust mõnest teisest programmist, võib saada toetust ka selle programmi alusel. Vastava rahalise toetuse suhtes kohaldatakse liidu asjaomase programmi eeskirju või kõigi toetuste suhtes võib kohaldada ühtseid eeskirju ja võtta

²⁸

See esialgne rahastamispakett sisaldab programmi panust ühissettevõttesse Fusion for Energy.

ühe juriidilise kohustuse. Kui liidu rahaline toetus põhineb rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.

2. Programmi kohaseid väljavalimismenetlusi võib korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, kolmandate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste või muude kolmandate isikutega, tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. Selliste menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid eeskirju ja nendega kaasnevad ühtsed juriidilised kohustused. Selleks võivad ühise väljavalimismenetluse partnerid teha programmi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga 6 või delegeerida väljavalimismenetluse rakendamise partneritele, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Ühises väljavalimismenetluses võivad ühise väljavalimismenetluse partnerite esindajad olla ka määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikes 3 osutatud hindamiskomisjoni liikmed.
3. Lisaks määruse [*millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond*] artikli 8 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tingimuste kohaldamisele antakse käesoleva programmi raames konkurentsivõime märgis ainult kvaliteetsetele meetmetele, mida eelarvepiirangute tõttu programmist ei rahastata.
4. Liikmesriigid võivad konkurentsivõime märgise saanud meetmeid rahastada.

Artikkel 8

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

1. Programmis võivad täieliku või osalise assotsieerimise kaudu osaleda järgmised kolmandad riigid kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega ja kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste lepingutega või nende lepingute raames vastu võetud otsustega, mida nende riikide suhtes kohaldatakse:
  - (a) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid;
  - (b) Euroopa naabruspoliitika riigid;
  - (c) muud kolmandad riigid.
2. Programmis osalemiseks sõlmitud assotsieerimislepingutes:
  - (a) tagatakse õiglane tasakaal programmis osaleva kolmanda riigi panuse ja saadava kasu vahel;
  - (b) nähakse ette programmis osalemise tingimused, sealhulgas viis, kuidas arvutada programmile antav tegevustoetusest ja osalustasust koosnev rahaline panus ja programmi üldised halduskulud;
  - (c) ei anta kolmandale riigile programmiga seoses otsustusõigust;
  - (d) kindlustatakse liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve;
  - (e) vajaduse korral tagatakse liidu julgeoleku ja avaliku korra huvide kaitse.

3. Lõike 1 punkti c kohaldamisel on assotsieerumine või osaline assotsieerumine muude kolmandate riikidega võimalik üksnes juhul, kui nad vastavad kõigile järgmistele kriteeriumidele:
  - (a) neil on hea suutlikkus teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni valdkonnas;
  - (b) nad on võtnud kohustuse järgida õigusnormidel põhinevat avatud turumajandust, sealhulgas käsitleda intellektuaalomandi õigusi õiglaselt ja erapooletult ja austada inimõigusi, ning neil on demokraatlikud institutsioonid;
  - (c) nad edendavad aktiivselt sellist poliitikat, mis parandab kodanike majanduslikku ja sotsiaalset heaolu.
4. Lõike 2 punkti d kohaldamisel annab kolmas riik määruste (EL, Euratom) 2024/2509 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 kohaselt nõutavad õigused ja juurdepääsu ning tagab, et täiteotsused, millega kehtestatakse rahaline kohustus ELi toimimise lepingu artikli 299 alusel, ning Euroopa Liidu Kohtu otsused ja määrused on vahetult täitmisele pööratavad.
5. Iga kolmanda riigi programmiga assotsieerimise ulatuse puhul võetakse arvesse riskide analüüsi, eriti selliste riskide kohta, mis võivad mõjutada liidu avalikku korda ja julgeolekut asjakohastes poliitikavaldkondades, sealhulgas majandus- ja teadusjulgeolekut, kuid samuti kasulikkust ja laiemat eesmärki edendada innovatsiooni kaudu liidu majanduskasvu ja konkurentsivõimet. Sellest tulenevalt võidakse ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ning kolmandad riigid programmi osadest kooskõlas käesoleva määruse või assotsieerimislepinguga välja jätta.
6. Assotsieerimislepingus, milles sätestatakse programmis osalemise tingimused, nähakse võimalikult suures ulatuses ette liidus asuvate õigussubjektide vastastikune osalemine assotsieerunud riikide samaväärsetes programmides vastavalt kõnealustes programmides sätestatud tingimustele.
7. Lõike 2 punktis b osutatud rahalise panuse taseme kindlaksmääramise tingimustega tagatakse korrapärane automaatne korrigeerimine olulise tasakaalustamatuse korral võrreldes summaga, mida assotsieerunud riigis asutatud üksused saavad programmis osalemise tulemusena, võttes arvesse programmi juhtimise, rakendamise ja toimimisega seotud kulusid. Selle rahalise panuse eraldamisel võetakse arvesse assotsieerunud riikide õigussubjektide osaluse taset programmi igas osas.

Artikkel 9

Liidupoolse rahastuse rakendamine ja vormid

1. Programmi rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, kas täites eelarvet otse või kaudselt koos kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud asutustega.
2. Liidupoolset rahastust võib anda mis tahes kujul kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, eelkõige toetuse, auhinna, hanke, mitterahalise annetuse ja rahastamisvahendina.
3. Kui liidu toetust antakse eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina (välja arvatud Euroopa Innovatsiooninõukogu (fond) alla kuuluvad rahastamisvahendid), sealhulgas juhul, kui seda kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames, antakse seda üksnes Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU

instrumendi kaudu ning seda rakendatakse kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kohaldatavate eeskirjadega sellel eesmärgil sõlmitud rahalist toetust käsitleva lepingu või tagatislepingu kaudu.

4. Eelarvelise tagatisena antakse liidu toetust Euroopa Konkurentsivõime Fondi määrusega kehtestatud eelarvelise tagatise maksimumsumma piires.
5. Kui programmi raames kasutatakse Euroopa Konkurentsivõime Fondi investeerimisvahendit, nähakse ette eraldised eelarvelise tagatise jaoks ja rahastamisvahendite rahastamine, sealhulgas juhul, kui toetust kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames.
6. Kui liidupoolne rahastus on toetuse vormis, antakse seda kuludega sidumata rahastusena või lihtsustatud kuluarvestuse alusel, eeskätt kindlasummaliste maksetena ja personali ühikuhindadena kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509. Rahastust võib anda tegelike rahastamiskõlblike kulude hüvitamise kujul üksnes juhul, kui meetme eesmäärke ei ole võimalik muul viisil saavutada. Kui on vaja võimaldada muid rahastamisallikaid, sealhulgas kaasinvesteeringuid riiklike vahenditega, mille suhtes kohaldatakse riigiabieeskirju, antakse rahalisi vahendeid tegelike rahastamiskõlblike kulude hüvitamise vormis või lihtsustatud kuluarvestuse alusel.
7. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõike 3 kohaldamisel võib hindamiskomisjon koosneda osaliselt või täielikult sõltumatutest välisekspertidest.

Artikkel 10

Partnerlused

1. Kui eesmärkide saavutamiseks on vajalik, võib käesoleva määruse kohast tegevust ellu viia käesoleva artikli lõigetele 2–6 vastavate Euroopa partnerluste, peamiselt tööprogrammide kaudu või käesoleva artikli lõikele 7 vastavate Euratomi kaasrahastatavate partnerluste kaudu.
2. Euroopa partnerlused põhinevad partnerite vahel kokku lepitud ja allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumil, milles on kindlaks määratud järgmine:
  - (a) saavutatavad tulemused, mis peavad olema selged, mõõdetavad ja ajaliselt piiritletud;
  - (b) aruandlusnõuded;
  - (c) kõigi partnerite asjaomased kohustused;
  - (d) juhtimiskord koos mehhanismiga, mille abil partnerid saavad arutada partnerluste kavandamist ja tegevust ning nendes kokku leppida.
3. Käesoleva artikli lõike 2 kohaselt loodud Euroopa partnerluste puhul oleneb programmi alusel antav toetus liidu rahaliste vahendite tõhusast kasutamisest ning teiste partnerite antavast proportsionaalsest rahalisest või mitterahalisest panusest, mis vastab vähemalt liidu toetusele.
4. Euroopa partnerlused
  - (a) luuakse üksnes juhul, kui liidu meetmetega üksi või programmist antava muus vormis toetusega ei suudeta soovitud eesmäärke saavutada;

- (b) luuakse selleks, et lahendada probleeme, mis nõuavad ressursside kriitilist massi ning osalejate ühtset ja kooskõlastatud lähenemisviisi nii programmitöös kui ka rakendamises;
  - (c) on kooskõlas liidu peamise poliitika ja peamiste poliitiliste algatustega ning aitavad neid ellu viia;
  - (d) valitakse läbipaistvuse alusel, tuginedes kvantifitseeritavatele olusringipõhiste kriteeriumidele ja tugevale portfelli põhisele lähenemisviisile, mis tagab algatuste sidususe;
  - (e) põhinevad kõigi partnerite eelnevalt, pikaajaliselt ja ametlikult võetud kohustusel anda rahaline panus keskselt hallatava Euroopa partnerluse vahenditesse, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel;
  - (f) nõuavad selget olusringipõhist lähenemisviisi, sealhulgas algatuse rakendamise esialgset kava koos strateegiaga liidupoolse rahastamise järkjärguliseks või täielikuks kaotamiseks.
5. Euroopa partnerluse muude partnerite kui liidu rahalist panust antakse järgmiselt:
- (a) rahalised maksed algatuse tegevuseelarvesse;
  - (b) partnerid kaasrahastavad ise enda või oma liikmete osalemist algatuse kaudu rahastatavates projektides;
  - (c) nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel vastastikuse mõistmise memorandumi kohane mitterahaline panus lisategevusse, mis aitab saavutada Euroopa partnerluse eesmärgi.
6. Kõik Euroopa partnerlustesse kuuluvad partnerid peale liidu esitavad teavet partnerluse struktuuri, liikmesuse ja tegevuse kohta. Kui partnerlus sõlmitakse esindusorganisatsioonide ja -liitudega, peab see teave sisaldama korrapärast teavet nende liikmesuse kohta.
7. Euratomi kaasrahastatavaid partnerlusi võib rahastada toetuste kaudu, mida antakse konsortsiumidele, kuhu kuulub keskne rühm liikmesriikide ja Euratomi programmiga assotsieerunud kolmandate riikide asutatud või määratud õigussubjekte, kes töötavad välja teadus- ja innovatsioonitegevuse ning koordineerimis- ja toetusmeetmete ühisprogrammi, mis hõlmab võimaluse korral ühiste avatud taotlusvoorude korraldamist. Artiklis 13 osutatud tööprogrammides määratakse kindlaks Euratomi kaasrahastatavate partnerluse ulatus, partneritepoolset asjakohast kaasrahastamist võimaldav rahastamismäär ning muude kui liikmesriikide ja Euratomi programmiga assotsieerunud kolmandate riikide asutatud või määratud üksuste võimalik osalemine. Euratomi kaasrahastatavad partnerlused võivad ka toetada lõike 2 alusel loodud Euroopa partnerluse eesmärgi ja rahvusvahelist koostööd nende vastavas valdkonnas.

Artikkel 11

Teadusuuringute Ühiskeskus

JRC pakub sõltumatuid ja tõenduspõhiseid teadmisi ja teadusuuringuid, mis toetavad ELi poliitikat, et avaldada ühiskonnale positiivset mõju. Seda tehakse JRC otsemeetmete kaudu ja JRC osalemise kaudu kaudsetes meetmetes. Otsemeetmete suhtes ei kohaldata määruse [millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“] II jaotise II peatükki.

Artikkel 12

Rahastamiskõlblikkus ning osalemis- ja levitamiseeskirjad

1. Kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 kehtestatakse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, et toetada artiklis 3 sätestatud üld- ja erieesmärkide saavutamist, ning neid kohaldatakse kõigi programmi kohaste väljavalimismenetluste suhtes.
2. Kui käesoleva artikli lõikes 3 ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse programmi raames toetatavate meetmete suhtes määruse [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*] II jaotise I ja II peatükki osalemis- ja levitamiseeskirjade kohta. Määruses [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*] esinevaid viiteid programmile „Euroopa horisont“ käsitatakse asjakohasel juhul viidetena programmile. Määruses [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*] esinevad viited julgeolekureeglitele hõlmavad liikmesriikide riigikaitsehuve Euratomi asutamislepingu artikli 24 tähenduses.
3. Erandina määruse [*millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“*] artikli 32 punktist g annab ühenduse rahalise toetuse saaja oma tulemuste tasuta kasutamise õiguse liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele või ühisettevõttele Fusion for Energy, et võimaldada ühenduse poliitika ja programmide väljatöötamist, rakendamist ja seiret või kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega tehtava koostöö raames võetud kohustuste täitmist. Selline kasutusõigus hõlmab õigust volitada kolmandaid isikuid kasutama asjaomaseid tulemusi riigihankemenetluses ja edasilitsentsimisõigust. Juurdepääsu õigus piirdub mitteärilise ja konkurentsivälise kasutusega.

Artikkel 13

Tööprogramm

1. Programmi rakendatakse käesoleva artikli lõikes 2 osutatud tööprogrammide kaudu kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 110 ning seoses programmi panusega ITERi projekti kooskõlas Fusion for Energy finantseeskirjadega.
Ilma et see piiraks esimese lõigu kohaldamist, võib tööprogrammides eelkõige sätestada järgmist:
  - a) meetmed ja nendega seotud eelarve;
  - b) rahastamiskõlblikkus- ja hindamiskriteeriumid;
  - c) üksainus kaasrahastamise määr meetme kohta;
  - d) eeskirjad, mida kohaldatakse meetmete suhtes, mis on seotud rohkem kui ühe erieesmärgiga;
  - e) meetmed, mille suhtes kohaldatakse erieeskirju, eelkõige tulemuste omandiõiguse, väärimise ja levitamise, üleandmise ja litsentsimise ning tulemuste kasutamise õiguste kohta.Teist lõiku ei kohaldata nõukogu otsuses 2007/198/Euratom osutatud tööprogrammide suhtes.
2. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu tööprogrammid, millega rakendatakse artikli 3 lõikes 2 osutatud erieesmärgi ja lisas sätestatud tegevust. Nimetatud

rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 14 lõikes 3 osutatud nõuandemenetlusega.

3. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu eraldi mitmeaastased tööprogrammid JRC alla kuuluvate meetmete rakendamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 14 lõikes 3 osutatud nõuandemenetlusega. Mitmeaastastes tööprogrammides võetakse arvesse otsuses 96/282/Euratom osutatud JRC juhatajate nõukogu arvamust.

Artikkel 14

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Komitee võib kokku tulla järgmistes koosseisudes, võttes arvesse arutatavat küsimust:
  - (a) tuumalõhustumine: strateegiline ülevaade tuumalõhustumisega seotud meetmete rakendamise kohta;
  - (b) tuumasüntees: strateegiline ülevaade tuumasünteesiga seotud meetmete rakendamise kohta.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.
4. Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või kui komitee liikmete lihtenamus seda taotleb.
5. Vastavalt liidu sõlmitud rahvusvahelistele lepingutele võib kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid kutsuda komitee koosolekutele vaatlejana osalema komitee töökorras sätestatud tingimustel, võttes arvesse liidu või selle liikmesriikide julgeolekut ja avalikku korda.

Artikkel 15

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (Euratom) 2025/1304 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2028.

Artikkel 16

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni ning määrust (Euratom) 2025/1304 kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.
2. Programmi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek programmi ja selle eelkäija ning määruse (Euratom) 2025/1304 alusel võetud meetmete vahel.

Artikkel 17

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2028.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Nõukogu nimel

eesistuja

FINANTS- JA DIGISELGITUS

1.	ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK	3
1.1.	Ettepaneku/algatuse nimetus	3
1.2.	Asjaomased poliitikavaldkonnad	3
1.3.	Eesmärgid.....	3
1.3.1.	Üldeesmärgid	3
1.3.2.	Erieesmärgid	3
1.3.3.	Oodatavad tulemused ja mõju	3
1.3.4.	Tulemusnäitajad	3
1.4.	Ettepanek/algatus käsitleb.....	4
1.5.	Ettepaneku/algatuse põhjendused	4
1.5.1.	Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava	4
1.5.2.	ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud. ..	4
1.5.3.	Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid	4
1.5.4.	Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega	5
1.5.5.	Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang.....	5
1.6.	Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus	6
1.7.	Kavandatud eelarve täitmise viisid	6
2.	HALDUSMEETMED	8
2.1.	Järelevalve ja aruandluse reeglid	8
2.2.	Haldus- ja kontrollisüsteem(id).....	8
2.2.1.	Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus	8
2.2.2.	Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta.....	8
2.2.3.	Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).....	8
2.3.	Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed	9
3.	ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU	10
3.1.	Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub	10
3.2.	Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele	12

3.2.1.	Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade.....	12
3.2.1.1.	Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud.....	12
3.2.1.2.	Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud	17
3.2.2.	Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund.....	22
3.2.3.	Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade	24
3.2.3.1.	Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud.....	24
3.2.3.2.	Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud	24
3.2.3.3.	Assigneeringud kokku.....	24
3.2.4.	Hinnanguline personalivajadus	25
3.2.4.1.	Rahastatakse heakskiidetud eelarvest	25
3.2.4.2.	Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust.....	26
3.2.4.3.	Personalivajadus kokku.....	26
3.2.5.	Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade	28
3.2.6.	Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga.....	28
3.2.7.	Kolmandate isikute rahaline osalus.....	28
3.3.	Hinnanguline mõju tuludele	29
4.	DIGIMÕÕDE.....	29
4.1.	Diginõuded.....	30
4.2.	Andmed	30
4.3.	Digilahendused.....	31
4.4.	Koostalitlusvõime hindamine	31
4.5.	Digimõõtmekeskuse rakendamist toetavad meetmed	32

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2028–2032, tagatakse ühenduse panus ITERi projekti ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) 2025/1304.

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Teadusuuringud ja innovatsioon

1.3. Eesmärgid

1.3.1. Üldeesmärgid

Kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmi „Euroopa horisont“ üld- ja erieesmärkidega tugevdatakse programmiga liidu konkurentsivõimet ja süsinikuheite vähendamist ning samal ajal kaitstakse inimesi ja keskkonda, edendades tuumateaduse- ja -tehnoloogiaalast teadustööd ja koolitust koostöös liidu programmidega.

1.3.2. Erieesmärgid

Erieesmärk a: toetada ITERi ehitamist ja käitamist, tagades Fusion for Energy loodavate Euroopa komponentide tulemuspõhise rahastamise, ITERi organisatsiooni tehtava integreerimistöö ning selle, et ITERist saadud tehnilised ja teaduslikud kogemused toovad liidule kasu.

Erieesmärk b: edendada tuumasünteesiuuringuid, toetades üleminekut alusteaduselt tehnoloogiale, inseneriteadusele ja innovatsioonile, soodustada liidu tuumasünteesitööstuse arengut, toetada idufirmade ja uuenduslike kontseptsioonide teket tulevaste termotuumaelektrijaamade tarbeks ning tugevdada rahvusvahelist koostööd.

Erieesmärk c: edendada teadusuuringuid, mis käsitlevad tuumaohutust, -julgeolekut ja kaitsemeetmeid, tuumarelva leviku tõkestamist, kiirguskaitset, tuumaandmeid, energiavarustuskindlust, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist ning ioniseeriva kiirguse uuenduslikku kasutamist, sealhulgas meditsiinisektoris.

Erieesmärk d: arendada, säilitada ja kasutada hariduse ja koolituse kaudu tuumavaldkonna eksperditeadmisi ja pädevust ning toetada juurdepääsu tipptasemel teadustaristule, tagades selle pikaajalise kestlikkuse ja tegevuse tipptaseme.

Erieesmärk e: pakkuda liidu poliitikale sõltumatut ja teaduspõhist poliitilist tuge ning välja töötada teadmusbaas standardimise ja modelleerimise jaoks.

1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

- Tuumasünteesienergeetika arendamise valdkonnas teeb Euratomi programm järgmist: 1) kiirendab peamise progressi võimaldava tehnoloogia arendamist üleminekul ainult teadusuuringutelt innovatsioonile ja turustamise suunas, toetades ka uuenduslike ja konkurentsivõimeliste tuumasünteesiettevõtjate esilekerkimist ja ühendamist Euroopas; 2) suurendab ELi tööstuse ja idufirmade konkurentsivõimet, keskendudes suure ettevõtluspotentsiaaliga

esmatähtsatele tehnoloogiavaldkondadele tuumasünteesi kasutuselevõtuks ja enamaks; 3) tagab tehnoloogianeutraalsuse, keskendudes samal ajal jätkuvalt magnetsulustusele kui tulevaste termotuumaelektrijaamade kõige küpsemale kontseptsioonile, aidates akadeemilistel ringkondadel ja idufirmadel tutvustada alternatiivseid kontseptsioone ning julgustades tööstust uuendama valdkonnaülest tehnoloogiat (nt tuumasünteesi taseme materjalid, triitiumi tootmine).

- Ühisettevõtte Fusion for Energy saab vastavalt projektkirjeldusele valmis ITERi Euroopa komponendid, tagades samal ajal, et ITERist saadud tehnilised ja teaduslikud kogemused toovad liidule kasu.
- Suurendatakse tuumaohutust: Euratomi tegevusega toetatakse vahendite, meetodite ja suuniste väljatöötamist, et jätkuvalt suurendada olemasolevate tuumarajatiste ohutust, sealhulgas arvestades pikaajalist tegevust ja uusi ehitusprojekte. Modelleerimissuutlikkuse kasutamine täiustab arusaamist energiakomponentidest ja süsteemide käitumisest.
- Soodustatakse tuumainnovatsiooni: Euratomi rahastatavate teadusuuringute raames viiakse ellu teadus- ja arendustegevust, mis võimaldab hinnata kõrgtehnoloogiliste süsteemide ohutust, turvalisust ja kaitsemeetmeid. See aitab analüüsida Euroopa tarneahelate vajadusi, sealhulgas seoses pädevusega. Teadusuuringutega soovitakse ka edendada uuenduslike tuumkütusetsüklite ja materjalide arendamist ning mitmesuguseid tuumatehnoloogia rakendusviise peale elektritootmise.
- Edendatakse radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist: Euratomi rahastatavate meetmetega viiakse ellu teadus- ja arendustegevust jäätmekäitluslahenduste väljatöötamiseks. Teadusuuringud toetavad keskmise ja kõrgradioaktiivsusega jäätmete sügaval maa all ladustamise ohutusnõuete ja kaitsemeetmete väljatöötamist, sealhulgas tagades sügaval maa all asuvate rajatiste käitamise ja järelevalve. Samuti keskendutakse ohutute ja kaitsemeetmeid hõlmavate lahenduste väljatöötamisele jäätmete kõrvaldamisele eelnevalt ja vahepealseks ladustamiseks ning teadmushalduse ja parimate tavade jagamise kaudu aidatakse liikmesriikidel koostada pikaajalise vaheladustamise ja lõpladustamise riiklikke strateegiaid.
- Edendatakse Euroopa kodanike tervist nukleaarmeditsiini ja kiirguskaitse abil: teadusuuringute abil vähendatakse inimeste ja keskkonna kiirgusriske, i) arendades teadmisi ja vahendeid ning ii) tugevdades hädaolukorras valmisolekut ja reageerimist kiirguslikele avariolukordadele; iii) uuritakse uuenduslikke ioniseeriva kiirguse, sh meditsiiniliste radionukliidide rakendamise võimalusi, et arendada meditsiini ning optimeerida ravi vähi ja muude haiguste vastases võitluses, ning iv) toetatakse ioniseeriva kiirguse energiatootmiseks ja muuks mõeldud rakenduste arendamist muudes valdkondades, nagu kosmosesektor, tööstus, keskkonnaseire ja ringmajandus.
- Ühenduse hüvanguks suurendatakse tuumaalaseid oskusi, sellekohast pädevust ja juurdepääsu tuumauuringute taristule: Euratomi rahastatavate meetmete eesmärk on toetada teadlaste liikuvust ning parandada avatud juurdepääsu kavade kaudu tuumauuringute rajatiste ja seadmete kättesaadavust. Koostöös programmiga „Euroopa horisont“ antakse märkimisväärset toetust haridus- ja koolitustegevusele ning teadmiste levitamisele, mis aitavad säilitada

strateegilisi tuumaoskusi ja toetada kvalifitseeritud tööjõudu ELis, suurendades samal ajal liikmesriikide suutlikkust.

- Tugevdatakse ELis ja kogu maailmas tuumarelvade leviku tõkestamist: tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid tõhustatakse Euratomi meetmetega, töötades välja uuenduslikke mõõtmis-, piiramis-, järelevalve- ja kontrollivahendeid ning -meetodeid, koolitades kaitsemeetmete inspektoreid ja tehes rahvusvahelist koostööd IAEAga. Tuumarelvade leviku tõkestamisega seotud teadus- ja arendustegevuses keskendutakse ka strateegilisele kaubanduskontrollile ning toetatakse tuumajulgeolekut ja tuumaalast kohtuekspertiisi, et tugevdada ELi ja liikmesriikide reageerimist ebaseaduslikule radioaktiivse materjaliga kauplemisele ja sellise materjali kuritegelikule kasutamisele.

1.3.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Käesoleva algatuse üle tehakse järelevalvet 2027. aasta järgse eelarve tulemusraamistiku kaudu, mida käsitletakse kavandatud tulemusraamistiku määruuses (vt COM(2025) 545 final). Tulemusraamistikus sätestatakse ka normid hindamise kohta, mis toimub kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega ja põhineb tulemusraamistiku määruuse programmi eesmärkide jaoks asjakohastel näitajatel.

1.4. Ettepanek/algatus käsitleb

☒ uut meetet

☐ uut meetet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest¹

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühiki- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Tuumaenergia ja ioniseeriva kiirguse tehnoloogia kasutamisel on eurooplaste elus tähtis osa, sest see aitab kaasa energiavarustuskindlusele ja toetab ELi kliimapolitiikat, millega kaasnevad sellised keskkonnahüved nagu parem õhukvaliteet. Tuumatehnoloogia pakub ka olulisi lahendusi tervishoiusektorile (pildidiagnostika, vähiravi jne) ja muudele valdkondadele, nagu kosmosesektor, tööstus või põllumajandus, suurendades üldiselt ELi konkurentsivõimet ja innovatsiooni. Ometi nõuab ioniseeriva kiirguse tehnoloogia pidevaid jõupingutusi ohutus- ja julgeolekuriskide vähendamiseks ning ohutu, kaitsemeetmeid hõlmava ja turvalise tuumatehnoloogia ja optimaalse kiirguskaitse väljaarendamise toetamiseks.

ELil on praegu mitu ülesannet, alates strateegilise autonoomia tagamisest, taskukohase ja vähese süsinikuheitega energia varustuse kindlustamisest kuni tehnoloogilise juhtpositsiooni säilitamise ja innovatsiooni toetamiseni süveneva geopoliitilise ebastabiilsuse tingimustes. Hiljutised suundumused tuumavaldkonnas, sealhulgas tuumatööstuse kasv ja ioniseeriva kiirguse rakenduste arvu suurenemine, tähendavad, et Euratomi programm peab edendama tuumalõhustumise tehnoloogia

¹ Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

alaseid teadusuuringuid, et soodustada innovatsiooni ja suurendada suutlikkust, aidates samal ajal säilitada rangeimaid ohutus-, julgeoleku-, kaitse-, tuumarelvaleviku tõkestamise ja kiirguskaitse norme kõigi ioniseeriva kiirguse rakenduste puhul.

Nende tulemuste tagamisele võivad märkimisväärselt kaasa aidata liikmesriikides tehtavad avaliku ja erasektori teadusuuringud ning Euratomi ülesanne on täiendada riikide jõupingutusi ühenduse poolt toetatava teadus- ja koolitusprogrammi elluviimisega.

Euratomi toetatavad teadusuuringud peaksid aitama liikmesriikidel ja ettevõtjatel täita nõudeid, mis tulenevad Euratomi asutamislepingust ning tuumaohutust, põhilisi ohutusnorme ja radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist käsitlevatest Euratomi direktiividest. Samuti peaksid need teadusuuringud toetama Euratomi asutamislepingu 7. peatükist ja sellega seotud normidest tulenevaid Euratomi kaitsemeetmete nõudeid. Need toetavad ka kahesuguse kasutusega kaupadega kauplemist käsitlevate ELi õigusaktide rakendamist.

Kavandatud programmiga jätkatakse eelmiste programmide põhilisi teadusuuringuid tuumaohutuse, -julgeoleku ja kaitsemeetmete, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemise ja kiirguskaitse ning tuumasünteesienergia valdkonnas. Ühtlasi tugevdab programm meetmeid valitud prioriteetidega tegelemiseks.

- 1.5.2. *ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.*

2021.–2025. aasta Euratomi programmi raames rahastatavad meetmed aitavad liikmesriikidel teha koostööd tuumatehnoloogia arendamisel, olenemata sellest, kas nad soovivad tuumaenergiat toota või tarbida. Euratomi rahastatavad teadusuuringud annavad lisaväärtust kõigile liikmesriikidele, sest need puudutavad laia hulka ioniseeriva kiirguse rakendamise võimalusi ja ohtusid, mitte ainult elektritootmist. See võimaldab liikmesriikidel ära kasutada tehnoloogia pakutavaid võimalusi kõigi kodanike huvides, samal ajal vähendades ioniseeriva kiirgusega seotud ohte. Programm suurendas märkimisväärselt ELi võimet koondada tuumauuringute valdkonnas rohkem tiptaset, eksperditeadmisi ja multidistsiplinaarsust, saavutades mõju, mis ulatub kaugemale sellest, mida oleks saavutatud riikide või piirkondade tasandil. See on eriti kasulik väiksematele liikmesriikidele, kes said ära kasutada mastaabisäästu, mis tulenes üleeuroopalise koondamise mõjust.

Euratomi programmi raames antakse JRC kaudu väärtuslikku sõltumatut teaduslikke teadmisi ja nõuandeid, millega toetatakse ELi asjakohase poliitika elluviimist tuumavaldkonnas, aidates edendada tuumaohutust, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist, tuumajulgeolekut, kaitsemeetmeid ja tuumarelvaleviku tõkestamist. JRC teaduslik panus põhineb asutusesisestel multidistsiplinaarsetel tuumavaldkonna eksperditeadmistel, kvaliteetsel tuumaandmetel ja tiptasemel tuumakatserajatiste kasutamisel. JRC ainulaadne taristu, laborid ja vahendid on tuumauuringute edendamisel ülitähtsad, pakuvad ainulaadseid koolitusvõimalusi ja tagavad ELi teadlastele avatud juurdepääsu.

- 1.5.3. *Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid*

2021.–2025. aasta programmi vahehindamise tulemused tõid esile programmi edu selliste oluliste teadusuuringute toetamisel, mis on mõjutanud tuumaohutust, kaitsemeetmeid, tuumarelvaleviku tõkestamist, julgeolekut, kiirguskaitset,

radioaktiivsete jäätmete käitlemist ja tuumasünteesienergia arendamist. Olemasolevad tulemused, sealhulgas algatatud projektide ulatus, portfell ja esialgsed tulemused tõendavad veenvalt, et viimase nelja aasta otsemeetmed ja kaudsed meetmed aitavad olulisel määral saavutada programmi eesmärgi. Vahehindamise käigus tehti kindlaks ka mitu parandamist vajavat valdkonda – üksikasjalikum teave on esitatud seletuskirjas.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega

Tänu koostoimele programmiga „Euroopa horisont“ ja Konkurentsivõime Fondiga suudab Euratomi programm tegeleda tuumauuringutega seotud kõigi probleemidega (alates alusuuringutest kuni turule lähemal olevate meetmeteni) ning kaasata täiendavaid avaliku ja erasektori investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni, aidata kaasa Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna edasisele tugevdamisele ning kiirendada uuenduste äriotstarbelist kasutamist ja levitamist.

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

Täiendav rahastamine võib tuleneda kolmandate riikide assotsieerumisest Euratomi programmiga. Kui Euratomi asutamislepinguga hõlmatud sektorites püütakse saavutada ELi toimimise lepingu eesmärgi, mida Euratomi asutamisleping ei hõlma, võivad need sektorid olla rahastamiskõlblikud ELi toimimise lepingu alusel loodud programmide raames.

1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus

☒ Piiratud kestusega

- ☒ hõlmab ajavahemikku 1. jaanuar 2028 – 31. detsember 2032.
- ☒ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul 2028–2032 ja maksete assigneeringutele ajavahemikul 2028–2036.

☐ Piiramatult kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Kavandatud eelarve täitmise viisid²

☒ Eelarve otsene täitmine komisjoni poolt

- ☒ tema talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- ☐ rakendusametite kaudu

☐ Eelarve jagatud täitmine koostöös liikmesriikidega

☒ Eelarve kaudne täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);
- ☐ Euroopa Investeeringuspangale ja Euroopa Investeeringufondile;
- ☒ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele (ühisettevõtte Fusion for Energy);
- ☐ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, sel määral, mil neile antakse piisavad finantstagatised;
- ☒ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;
- ☐ asutustele või isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis;
- ☐ liikmesriigis asutatud asutustele, kelle suhtes kohaldatakse liikmesriigi eraõigust või liidu õigust ja kellele võib kooskõlas valdkondlike normidega usaldada liidu rahaliste vahendite või eelarveliste tagatiste haldamise niivõrd, kuivõrd selliseid asutusi kontrollivad avalik-õiguslikud asutused või avalikke teenuseid osutavad eraõiguslikud asutused ja kontrollivad organid annavad neile solidaarvastutuse vormis piisavad finantstagatised või samaväärsed finantstagatised, mis võivad iga meetme puhul piirduda liidu toetuse maksimumsummaga.

Märkused

² Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud BUDGpedia veebisaidil <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>.

Komisjon rakendab programmi eelarve otsese täitmise ning Euroopa partnerluste ja Fusion for Energy eelarve kaudse täitmise kaudu (vt ettepaneku artikli 6 lõige 1). Mõned Euratomi kaasrahastatavad partnerlused rakendavad rahastamist astmeliste taotlusvoorude kaudu. Euratomi panust ITERisse rakendab Fusion for Energy (vt nõukogu 27. märtsi 2007. aasta otsus 2007/198/Euratom, millega luuakse ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte, ELT L 90, 30.3.2007, lk 58–72).

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

Käesoleva programmi järelevalve- ja aruandluseeskirjades järgitakse nõudeid, mis on sätestatud ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik ning muud liidu programmide ja tegevuste horisontaalsed normid (tulemusraamistiku määrus, COM(2025) 545).

Programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme mõõdetakse lühikeses, keskpikas ja pikemas perspektiivis mitme mõjuahela põhjal. Asjakohasel juhul kasutatakse mitmeaastase finantsraamistiku tulemuslikkuse seiret käsitleva määruse ühiseid näitajaid, eelkõige neid näitajaid, mida mõõdeti ka eelmistes programmides. Aruandluse eeskirjad osalejatele on loodud neid näitajaid silmas pidades, kuid samuti teadliku kavatsusega piirata osalejate halduskoormust. Võimaluse korral kogutakse andmeid avatud allikatest. Kõik haldusprotsesse (rakendused, edukuse määrad, uurimistoetuse saamise aeg, toetusesaajate liigid jne) käsitlevad andmed kogutakse ja säilitatakse ning tehakse reaalajas kättesaadavaks spetsiaalse andmehoidla kaudu. Praegune viitesüsteem (CORDA) toimib hästi ning on liikmesriikidele ja teistele huvitatud asutustele kättesaadav. Programmi hindamis- ja rakendamisarunde kavandamisel ning avaldamisel järgitakse tulemusraamistiku määruse sätteid. Programmi mõju hinnatakse ainult hindamiste käigus. Lisaks hinnatakse JRC otsemeetmeid asutusesiseselt iga-aastase sisehindamise ja asutusevälise hindamise teel, mille viivad läbi mitu tiptasemel eksperti, kes valitakse välja JRC juhatajate nõukoguga konsulteerides.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus*

Euratomi programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise raames. Komisjon võib ka otsustada, kui ta peab seda asjakohaseks ja tõhusaks, rakendada Euratomi tegevust eelarve jagatud ja/või kaudse täitmise kaudu (Euroopa partnerluste ja Fusion for Energy raames). Võrreldes 2021.–2027. aastaga ei ole üldises rakendamisviisis põhjalikke muudatusi tehtud. 2021.–2027. aasta programmide raames kehtestatud lihtsustamismeetmeid laiendatakse veelgi. Projektide rahastamine kindlasummalist maksetega saab standardmudeliks. Ülejäänud erandlikel juhtudel, kus rahastamine põhineb tegelikel kuludel, määratakse personalikulud kindlaks ühikuhindade süsteemiga. Need kaks meetet aitavad vähendada finantsvigade riske.

Üldist maksimaalset ajavahemikku taotluse esitamisest toetuse määramiseni lühendatakse kaheksalt kuult seitsmele kuule. Ühine rakenduskeskus jätkab kulutõhusate teenuste osutamist Euratomi programmi rakendamise eest vastutavatele komisjoni talitustele.

Kontrollistrateegia põhineb järgmisel:

- menetlused parimate projektide väljavalimiseks ja nende muutmiseks õigusaktideks;
- projektide ja lepingute haldus iga projekti kogu olelustersükli vältel; –
- 100 % taotluste eelkontroll;

- tõendid teatavat künnist ületavate finantsaruannete kohta ja suure teadustaristu ühikuhindade arvutamise või eelhindamismeetodite sertifitseerimine vabatahtlikkuse alusel;
- toetuste tegelike kulude alusel makstud nõuete valimil põhinevad järeldauditid (tüüpilised ja riskipõhised);
- projektide tehnilise rakendamise ja tulemuste korrapärane läbivaatamine kõigi toetuste puhul;
- valitud toetuste tehnilise rakendamise järelhindamised.

2.2.2. *Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta*

Euratori programmi peamine rahastamismudel, mille järgi makstakse tagasi tegelikud rahastamiskõlblikud kulud, asendatakse 2026.–2027. aastal järk-järgult projektide kindlasummalise rahastamisega. See tuleneb Euroopa Kontrollikoja avaldustest, näiteks selle 2016. aasta aruandes, mille kohaselt „peamine tehingute korrektsusega seotud risk seisneb selles, et toetusesaajad deklareerivad rahastamiskõlbmatuid kulusid, mida enne nende komisjonipoolset hüvitamist ei avastata ega parandata“. Seetõttu soovitas kontrollikoda lihtsustatud kuluvõimaluste laialdasemat kasutamist. Programmi „Horisont 2020“ kohta kättesaadavad andmed näitavad, et uurimistoetuste puhul on hinnanguline representatiivne veamäär 3,86 %, kusjuures jääkvigade määr on pärast kõigi rakendatud või rakendatavate sissenõudmist ja korrektsioonide arvessevõtmist 1,92 %. Veamäär oli madalam programmi nendes osades, kus oli võimalik laiemalt kasutada lihtsustatud kuluarvestust ja/või kus osales väike ja stabiilne toetusesaajate rühm. See hõlmas ka Euroopa Teadusnõukogu uurimistoetusi ja Marie Skłodowska-Curie meetmeid.

2.2.3. *Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal)*

Kontrollisüsteemi (hindamine, valik, projektijuhtimine, eel- ja järelkontroll) kulud jäävad kitsama hinnangu kohaselt vahemikku 2–4 % kõigis komisjoni talitustes, kes vastutasid 2024. aastal eelmiste raamprogrammide ja Euratori programmide rakendamise eest. Võttes arvesse eesmärkide saavutamiseks vajalikke jõupingutusi ja seotud tehingute arvu, peetakse seda mõistlikuks suurusjärguks. Oodatav vearisk toetuste maksmise ajal oleneb rahastamismudelist, kuid juhtimis- ja kontrollisüsteemi eesmärk on hoida oodatav veariskitase (maksete tegemise ja sulgemise ajal) igal aastal alla 2 % olulisuse läve. Komisjoni eesmärk on kohaldada Euratori programmi suhtes kindlasummalistel maksetel põhinevat rahastamismudelit, kui see on asjakohane. Peamine ajend kindlasummalistel maksetel põhineva rahastamismudeli kasutamiseks ei ole veamäära vähendamine, vaid programmi eesmärkide saavutamine.

Märkus: käesolev osa käsitleb üksnes toetuste andmist (erinevate eelarve täitmise viiside puhul), riigihankemenetluse kaudu rakendatavate haldus- ja tegevuskulude puhul peaks vearisk maksete tegemise ja sulgemise ajal jääma alla 2 %.

2.3. **Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed**

Teadusuuringute ja innovatsiooni eelarve täitmise eest vastutavad talitused on kindlalt otsustanud võidelda pettuse vastu kõigis toetuste haldamise protsessi

etappides. Nad kasutavad enda välja töötatud ühiseid ja sektoripõhiseid pettusevastaseid strateegiaid, mis sisaldavad jälitusteabe paremat kasutamist, eriti täiustatud infotehnoloogiavahendite abil, töötajate koolitamist ja teavitamist ning teadlikkuse suurendamise esitlusi toetusesaajatele ja riiklikele kontaktpunktile. Need jõupingutused jätkuvad ning pettusevastast võitlust ja riskihindamist tõhustatakse veelgi tänu sellele, et kesktalitused arendavad praegu välja asutuste riskihindamisvahendit ARACHNE. Üldiselt peaks kavandatavatel meetmetel olema jätkuvalt pettusevastasele võitlusele kasulik mõju, eriti tänu riskipõhise kontrolli suuremale tähtsustamisele, mida jätkatakse ka uues programmis, ning tugevdatud teaduslikule hindamisele ja kontrollile. Teadusuuringute ja innovatsiooni programmide rakendamise eest vastutavate komisjoni talituste, rakendusametite ja ühisettevõtete ühist teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna pettusevastast strateegiat, mis hõlmab toetusi, on ajakohastatud, et hõlmata ka lihtsustatud kuluarvestusega seotud riske, ning seda ajakohastatakse saadud kogemuste ja OLAFi lõpetatud juhtumite põhjal. Tuleb rõhutada, et avastatud pettusi on teadusuuringute ja innovatsiooni kogukuludega võrreldes olnud järjepidevalt väga vähe, ent teadusuuringute ja innovatsiooni eelarve täitmise eest vastutavad talitused on seadnud sellegipoolest sihiks selle vastu täiel määral võidelda. Õigusaktidega tagatakse, et komisjoni talitustel, sealhulgas Euroopa Pettusevastasel Ametil (OLAF) ja Euroopa Prokuratuuril, on võimalik auditeid, hindamisi ja uurimisi programmi „Euroopa horisont“ raames juba kasutusel olevate standardsätete alusel ellu viia.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud /liigendama ta	EFTA riigid	Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid	Muud kolmandad riigid	Muu sihtotstarbeline tulu
2	04 01 03 – EURATOMi/ITERi toetuskulud	Liigendama ta	EI	JAH	JAH	EI
2	04 04 01 EURATOM/ITER	Liigendatud	EI	JAH	JAH	EI
2	04 04 01 01 Tuumasünteesialane teadustegevus	Liigendatud	EI	JAH	JAH	EI
2	04 04 01 03 Tuumalõhustumisalane teadustegevus	Liigendatud	EI	JAH	JAH	EI
2	04 04 01 02 ITER – ITERi rajatiste ehitamine, käitamine ja kasutamine – ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte Fusion for Energy	Liigendatud	EI	JAH	JAH	EI
2	04 04 01 04 – Teadusuuringute otsemeetmed Ühiskeskuse tuumaenergiavaldkonnas	Liigendatud	EI	JAH	JAH	JAH

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei nõua tegevusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus nõuab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Nr	2

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2032 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	
04 04 01 01 Tuumasünteesialane teadustegevus	Kulukohustused	(1a)	355	302	258	221	242	1379
	Maksed	(2a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
04 04 01 02 ITER – ITERi rajatiste ehitamine, käitamine ja kasutamine – ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisetevõtte Fusion for Energy	Kulukohustused	(1b)	946	848	762	676	721	3953
	Maksed	(2b)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
04 04 01 03 Tuumalõhustumisala teadustegevus	Kulukohustused	(1a)	152	130	111	94	104	590
	Maksed	(2a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
04 04 01 04 Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmed tuumaenergiavaldkonnas ¹	Kulukohustused	(1a)	146	154	156	152	152	760
	Maksed	(2a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
04 01 03 – EURATOMi/ITERi toetuskulud		(3)						p.m.
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	1599	1434	1287	1143	1219	6682

¹ Kooskõlas 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku tavaga katab osa eraldisest, mis on ette nähtud Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmetele tuumaenergeetikavaldkonnas, ka kulud JRC töötajatele, kes rakendavad dekommissioneerimistegevust väljaspool rubriiki 4.

	Maksed	= 2a + 2b + 3	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2032 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	
Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(5)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	= 4 + 6	1599	1434	1287	1143	1219	6682
RUBRIIGI 2 assigneeringud KOKKU	Maksed	= 5 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2032 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	
• Tegevusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kulukohustused	(4)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(5)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

• Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)		(6)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	= 4 + 6	1599	1434	1287	1143	1219	6682
RUBRIIKIDE 1–3 assigneeringud KOKKU (vajalikud vahendid)	Maksed	= 5 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	4	Halduskulud ²

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2032 KOKKU
		2028	2029	2030	2031	2032	
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU	Maksed	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

– 3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (ei täideta detsentraliseeritud asutuste puhul)

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Märkige eesmärgid ja			Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Lisage vajalik arv aastaid, et näidata finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)	KOKKU

² Vajalike assigneeringute kindlaksmääramiseks tuleks kasutada aastaseid keskmisi kulunäitajaid, mis on kättesaadavad BUDGpedia veebilehel.

väljundid ↓	VÄLJUNDID																	
	Väljun di liik ³	Kesk mine kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Väljun dite arv kokku	Kulud kokku
ERIEESMÄRK nr 1 ⁴ ...																		
- Väljund																		
- Väljund																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 1 kokku																		
ERIEESMÄRK nr 2 ...																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 2 kokku																		
KOKKU																		

³ Väljunditena käsitatakse tarnitud tooteid ja osutatud teenuseid (rahastatud üliõpilasvahetuste arv, ehitatud teede pikkus kilomeetrites jms).

⁴ Vastavalt punktile 1.3.2. „Erieesmärgid“.

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei nõua haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus nõuab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	2028– 2032 KOKKU
	2028	2029	2030	2031	2032	
RUBRIIK 4						
Personalikulud						p.m.
Muud halduskulud						p.m.
RUBRIIK 4 kokku						p.m.
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud						
Personalikulud	92 610	94 040	95 456	97 115	97 162	476 383
Muud halduskulud	0 000	0 000	0 000	0 000	0 000	0 000
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	92 610	94 040	95 456	97 115	97 162	476 383
KOKKU	92 610	94 020	95 476	97 075	97 162	476 383

3.2.4. Hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei nõua personali kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus nõuab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina¹

TÖÖTAJAIK KOKKU		Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta
		2028	2029	2030	2031	2032
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)		0	0	0	0	0
20 01 02 03 (ELi delegatsioonides)		0	0	0	0	0
(Kaudne teadustegevus)		104	106	109	112	112
(Otsene teadustegevus)		353	353	353	353	353
Muud eelarveread (märkige)		0	0	0	0	0
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)		0	0	0	0	0
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja noored eksperdid ELi delegatsioonides)		0	0	0	0	0
Haldustoetuse eelarverida	– peakorteris	0	0	0	0	0
[XX.01.YY.YY]	– ELi delegatsioonides	0	0	0	0	0

¹ Palun täpsustage tabeli all, mitu täistööaja ekvivalenti märgitud arvust on meetme haldamiseks juba määratud ja/või on võimalik teie peadirektoraadis ümber paigutada ning milline on teie koguvajadus.

(lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kaudse teadustegevuse valdkonnas)	8	10	10	11	11
(lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid otsese teadustegevuse valdkonnas)	140	152	164	178	178
Muud eelarveread (märkige) – rubriik 4	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) – rubriigist 4 välja jäävad kulud	0	0	0	0	0
KOKKU	605	621	636	654	654

Ettepaneku rakendamiseks vajatav personal (täistööaja ekvivalendina)

	Kaetakse komisjoni talituste olemasolevast personalist	Erakorraline lisapersonal*		
		Rahastatakse teadusuuringute eelarveridadel	Rahastatakse BA ridadelt	Rahastatakse tasudest
Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad	430	35	ei kohaldata	
Koosseisuväline personal (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)	136	53		

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Poliitikaanalüüs, programmi rahastamise arendamine ja rakendamine eelarve otsese või kaudse täitmise kaudu, rahvusvahelised läbirääkimised, sidusrühmade kaasamine ja teadustegevuse otseste meetmete rakendamine. Assistentid täidavad praktilisi või tehnilisi ülesandeid, pakkudes tuge mitmesugustes valdkondades, nagu rahandus, teabevahetus, haldus, teadusuuringud, infotehnoloogia või poliitika rakendamine.
Koosseisuvälised töötajad	Lepingulised töötajad täidavad ametnike või ajutiste töötajate järelevalve all haldus- ja samaväärseid tehnilisi ülesandeid ning praktilisi ja kontoriülesandeid. Nad võivad pakkuda täiendavat abi erivaldkondades, kus ei ole piisavalt ametnikke.

3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade

Poliitikavaldkondade IT-kulud peaksid moodustama 0,5 % programmi kogukuludest.

Digi- ja IT- assigneeringud KOKKU	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2032 KOKKU
	2028	2029	2030	2031	2032	
RUBRIIK 4						

Institutsiooni tasandi IT-kulud	0	0	0	0	0	0
RUBRIIK 4 kokku	0	0	0	0	0	0
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud						
Poliitikavaldkondade IT-kulud rakenduskavadele	0	0	0	0	0	0
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	0	0	0	0	0	0
KOKKU	0	0	0	0	0	0

3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

- ☐ on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu
- ☐ tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi mittesihotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruces sätestatud erivahendite kasutuselevõtu
- ☐ nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist

3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☐ ei näe ette kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- ☒ näeb ette kolmandate isikute poolse kaasrahastuse, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Kokku
	2028	2029	2030	2031	2032	
Nimetage kaasrahastav asutus						
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- ☐ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele.
- ☒ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:

- ☐ omavahenditele
- ☒ muudele tuludele
- ☐ märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksva eelarveaastal kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ²				
		Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032
Artikkel						

Tulude eelarverida	Ettepaneku/algatuse mõju				
	2028	2029	2030	2031	2032
Kirje	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

01.02XX Assigneeringud, mis tulenevad kolmandate riikide osalemisest

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

Kolmandad riigid võivad osaleda programmis assotsieerimislepingute kaudu. Tingimused rahalise panuse kindlaks määramise kohta kehtestatakse assotsieerimislepingus iga riigiga eraldi ja neis nähakse ette automaatne korrigeerimine, kui on tekkinud märkimisväärne lahknevus, võrreldes selle summaga, mida assotsieerunud riigis asutatud üksustele antakse programmis osalemise jooksul; korrigeerimise tegemisel võetakse arvesse programmi haldamisel tekkinud kulusid.

4. DIGIMÕÕDE

Sarnaselt programmiga „Euroopa Horisont“ kasutatakse Euratomi programmis Euroopa Konkurentsivõime Fondi õiguslikus, finants- ja digisulgitud kirjeldatud institutsioonilisi vahendeid, mis on ristviidatud kõigi digimõõtmete puhul.

² Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.